

2

ג. הגהות מרדכי ע"ש נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

ב. טוב להחמיר. ואין לטול הקדירה מהמכה וליטע על גבי
 המזון שאינו גרוף וקטום סמוך לחשיכה. ועיין סעיף ג' [מ"ק ל"ג]
 כ. אפילו סמוך לחשיכה. אפילו נלטע לגמרי, דאם לא כן
 אפילו בשבת שרי, כמו שכתוב סימן ש"ח סעיף ט"ו [נהגה]:
 ז. ישנה. אבל חדשה אסור,
 דמלנכה. ואף שהרשב"א פסק להקל
 בטוף סימן תק"ב, היינו נכשין בה
 מבשיל, אבל בדקיקות אפשר דמודה
 להחמיר: לא על פי הכירה.
 דהוי ליה כירה בגרופה וקטומה,
 שהרי הקדירה סותמת את פי
 הכירה (הגהות מרדכי ע"ה רמ"ז מ"ז
 פ. א מגיד משנה ע"ה פ"ק כ"ג
 הלכה ד), וכן מבואר סימן ש"ח
 ס"ח ט"ו. ואם כן יש לומר שעל גבי
 תנורים שלנו שרי ליתן אפילו האש
 בתוך התנור, כיון שיש מעויבה
 המפסיק בין האש, וכן משמע סימן
 ש"ח סעיף ט"ו. ומהר"ל [הלכות
 ע"ה עמוד ר"ן] כתב ח"ל, אם מונח
 ע"ן או דף על תנור, מותר להניח
 עליה קדירה, עכ"ל. וכן כתב האגודה
 ובכרזה מקומות, מותר להניח על גבי
 הדפין. משמע דקדירה: להו' דבעיני
 שיניו שום דבר עתה להיכרך, וכן
 משמע סוף סימן זה (וס"ה) [נהגה]
 ט"ו. וכל זה כשהמבשיל חם: לא יש
 לנכשין אלא היד קוללת בו והשני
 אף היד קוללת בו, ומבשיל זה
 ע"ה. ואם כן לפי מה שכתוב סימן
 ש"ח סעיף ט"ו [נהגה] דאם לא נלטע
 לגמרי, דאם לא נלטע לגמרי אין בו
 משום נשול, אם כן נא שרי, דהא
 מעשים בכל יום שנותנין לתוך
 הקדירה קטניות ומערין עליהם
 רותב של צמר, וא"ל [מ"ק ט"ז] כיון
 שהקטניות בכלי שני ומערין עליהם
 מכלי ראשון הרי ליה נשול. ואפילו
 שעושיין אפ"כ, שזמן הרוטב תחלה
 ואחר כך נותן הקטניות לתוכו, מכל
 מקום של נחוש הקטניות רומחין
 יותר, אלא על ברכה קבירא לן
 דלית ביה משום נשול אם הוא חם,
 וכמו שנתבאר לעיל [מ"ק ט"ז]. אף
 יש לחזק: שלא להגיס בהן נכף,
 כמו שכתוב סוף סימן ש"ח [מ"ק
 ט"ז]. אף לפי דברי רש"י [ע"ה נ"ג
 ד"ה יש לנתן קבירא ליה דהוי ליה
 כמטמין בשבת, כמו שכתב גר"ן
 ע"ה ט"ז, א ד"ה גרמין]. ומיהו לא
 קיימא לן הכי, כמו שכתבתי סימן
 ש"ח סעיף ג' [מ"ק ד]. ומכל מקום יש
 ליתן הקטניות לנכוף לרוטב. [מ"ק
 ט"ז] ואם רוצים בקטניות, אפילו
 נלטעו לגמרי שרי ליתן עליהם רותב,
 כמו שכתוב סימן ש"ח סעיף ט"ו. [מ"ק
 ט"ז] ואם רוצים בו נשול, כמו שכתוב
 סימן ש"ח סעיף ט"ו. אף לפי שהקדירה
 מפסקת (מגיד משנה ע"ה פ"ק כ"ב
 הלכה ד). ואם יש בה שומן אסור,
 כמו שכתוב סימן ש"ח סעיף ט"ו [ט"ז
 ע"ה]:

א. (טו) ובתנור אין חי' צוק. היינו
 כחזק נטור של [מ"ק ט"ז] המלמוד,
 וכבר נכתב זה בפנים השו"ע בסיומן
 זה [מ"ק ט"ז]. אבל תנורים שלנו
 שפוחים מן הצד, הם כמירה, כמו
 שכתב ג"ו [עמוד זה ד"ה ומ"ש
 אפילו] על זה נטור. ואיני יודע
 לאיזה ענין כתבו רמ"א כאן, ויש
 מקום לטעות ולפרש זה בתנורים
 שלנו: א. כן ב"ח טוב להחמיר
 במקום שאין לזרז כל כך [דוקא
 על גבי כירה ממש [נ"ב] אבל
 לסמוך [נ"ב] אפילו סמוך לנכשין
 שהיד קוללת בו שרי [כ"ב] אפילו
 סמוך [י"ט] וכתבו אין [כ"ב] מילוק
 בין להחזיר עליו או לסמוך ע"ה.
 אלא [נ"ה] דוקא במקום שהיד
 קוללת אבל אין היד קוללת
 ע"ה שרי אפילו בשבת כמו
 שכתבתי לקמן סימן ש"ח ע"ה:
 ג. המשכים בבקר וראו: שהקדירה
 תבשילו וירא מן יקדיה יותר
 ויכול להסיר ולהניח קדירה
 [נ"ה] ישנה [כ"א] [נ"ה] ריקנית
 לא [נ"ה] על פי הכירה ואין
 ישים הקדירה שהתבשיל בתוכה
 על גבי הקדירה ריקנית [נ"ה]
 ויזהר שלא ישים קדירתו על גבי
 קרקע ושתייה דוחתה: הגה'
 [י"ז] וכבר נתבאר [י"ז] שנוהגים
 להקל אף אם נתנה על גבי קרקע:
 ד. [י"ז] יש לחזות [י"ז] ביד
 הנוחנים להטמין מבעוד יום
 קומקום של מים חמים ונותנין
 אותם לתוך הקדירה בשבת
 כשהתבשיל מצטמק: [הגה'
 ט"ז] ועיין לקמן סימן ש"ח ע"ה:
 ה. מותר לתת על פי קדירת
 חמין כשבת תבשיל שנתבשל
 מערב שבת כל צרכו כגון
 דג [כ"ב] פנארדי"ש וכיוצא
 בהן להממין לפי שאין דרך
 בישול בכך [ט"ז] אבל ח"ל
 המטמין [מ"ק ט"ז]. אם יש
 דפין עשוי על גבי תנור כמו
 שיש ברובנו כ"ה וכן משמע
 סוף סימן זה ומבשיל זה
 ע"ה. ואם כן לפי מה שכתוב
 סימן ש"ח סעיף ט"ו [נהגה]
 דאם לא נלטע לגמרי, דאם
 לא נלטע לגמרי אין בו משום
 נשול, אם כן נא שרי, דהא
 מעשים בכל יום שנותנין לתוך
 הקדירה קטניות ומערין עליהם
 רותב של צמר, וא"ל [מ"ק
 ט"ז] כיון שהקטניות בכלי שני
 ומערין עליהם מכלי ראשון
 הרי ליה נשול. ואפילו שעושיין
 אפ"כ, שזמן הרוטב תחלה
 ואחר כך נותן הקטניות לתוכו,
 מכל מקום של נחוש הקטניות
 רומחין יותר, אלא על ברכה
 קבירא לן דלית ביה משום נשול
 אם הוא חם, וכמו שנתבאר
 לעיל [מ"ק ט"ז]. אף יש לחזק:
 שלא להגיס בהן נכף, כמו שכתב
 גר"ן ע"ה ט"ז, א ד"ה גרמין].
 ומיהו לא קיימא לן הכי, כמו
 שכתבתי סימן ש"ח סעיף ג' [מ"ק
 ד]. ומכל מקום יש ליתן
 הקטניות לנכוף לרוטב. [מ"ק
 ט"ז] ואם רוצים בקטניות,
 אפילו נלטעו לגמרי שרי ליתן
 עליהם רותב, כמו שכתוב
 סימן ש"ח סעיף ט"ו. [מ"ק
 ט"ז] ואם רוצים בו נשול, כמו
 שכתוב סימן ש"ח סעיף ט"ו.
 אף לפי שהקדירה מפסקת
 (מגיד משנה ע"ה פ"ק כ"ב הלכה
 ד). ואם יש בה שומן אסור,
 כמו שכתוב סימן ש"ח סעיף ט"ו
 [ט"ז ע"ה]:

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

ציונים דרמ"א
 א"ב דברי עצמו:
 ט הגהות מרדכי [ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו] והגהות
 מיימוניות [ע"ה ג' ט"ז פ'
 ג] הגהות מרדכי שם פ.
 א:
 ד"ה בית יוסף עמוד טו
 סוף ד"ה כתב:
 ט"ה סעיף ד':
 ו"ה דרכי משה אות ו:
 ז"ה סעיף ב':
 ח"ה סעיף טו סוף:

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

הגהות מרדכי ע"ה נמו
 מ"ז ט"ז פ' טו:
 ק. עימוקי יוסף ר"ש פרק
 ב' דלנכא במלא (טו) נכס
 רבנו יונה ג' ע"ה דלנכא דרבי
 יונה ע"ש י"ג, א ד"ה פ"ק פ"ק;
 רבנו יוחנן ב"ר אבא ד"ה ר"ג
 פ"ק; ר"ן ע"ה י"ג, א ד"ה ר"ג;
 נדעתי ר"ש ע"ש ט"ז, א ד"ה
 ע"ל ע"ה:
 ה. הר"ן פרק ג' דשכח
 ו"ט, א ד"ה מ"ז רב"ן ע"ה
 נכס הרשב"א (ע"ה ט"ז, א
 ד"ה ומלל):

חילוק בין להחזיר עליו או לסמוך אליו ודוקא במקום שהיד סולדת בו אבל אין היד סולדת בו שרי מפילו בשבת כמו שימצא לקמן סי' ש"ח:

ג המשכים בבקר וראה שהקדירה תבשילו וירא פן יקדיח יותר יכול להסירה ולהניח קדירה (לט) ישנה ריקנית (מ) על פי הכירה ואז ישים הקדירה שהתבשיל בתוכה ע"ג הקדירה ריקנית ויורר שלא ישים קדירתו ע"ג קרקע ושתייה רותחת: (הג"ה וכנר תמצא שנוהגין להקל אף אם נתנה על גבי קרקע):

ד (מא) יש למחות ביד הנוהגין להטמין מבע"י קומקום של מים חמים ונותנים אותם לתוך הקדירה בשבת כשהתבשיל מצטמק (ע"ל סי' ש"ח):

ה מותר לתת על פי קדירה חמין בשבת תבשיל שנתבשל מערב שבת כל צרכו (מב) כגון פנארי"ש וכיוצא בהן להממן לפי שאין

תוספת שבת

דשרי כמ"ש הב"י בשם ר"י שם, ובכה"ג עדיף טפי כשאין בה מאכל מבייש בה מאכל דכשיש בה תבשיל ראוי לאסור טפי כמ"ש הרא"ש דחזינן להו דמידייתו ואין מחזיקין מים בטוב עד שיבשלו בה פעם אחת, אבל כשהיא ריקנית ונגמרה כבר בתנור של היוצרים סגי בהכי, דאל"כ אפילו בישנה נמי ליחסר, ובע"כ דמיירי הכא בקדירה שעדיין לא נתלבנה בתנור של היוצרים, ומכיון שכן מלתא דפשיטא הוא דבשבת אסור לעשות כן ולית ביה שום ספיקא, ונראה דסמי מכאן תיבת אפשר: (מ) ע"ל פי הכירה. ואז הוי ליה הכירה כגרופה וקטומה כיון שהקדירה סותמת (מ) את פי הכירה, עסי' ש"ח ס"ח, ולפי"ו מסתבר לומר דגם בתנורים שלנו שהאש בתוכה ג"כ שרי ליתן למעלה על גבי המעזיבה שעל התנור, דכיון שהמעזיבה מפסיק בין הקדירה ובין האש, והיינו כשהקדירה חמה דליכא משום בישול, אכן במהרי"ל איתא דצריך להפסיק שם בלוח אחד (לט) להיכירא וישים את"כ התבשיל ע"ג הלוח, מג"א: (מא) יש למחות בו. דפעמים א' מהם היד סולדת בו ואחד צונן ומתבשל זה מזה, אבל אם גם השני לא נצטנן לגמרי אין בו משום בישול כמ"ש בסמוך עסי' ש"ח ס"ד, מג"א: (מב) פנארי"ש. והיינו שהוא יבש דלית ביה משום בישול ומשום חיתוי נמי (מ)

אסור בכה"ג, ואף דכבר כתבו המחבר בס"א שם איירי כשאינה מבושלת כ"צ או במצטמק ויפה לו לדעה ראשונה דשם, וכאן בחזרה דכירה דאסור (לה) אף במצטמק ורע לו כשאינה גרופה או שחסר א' מכל התנאים המבוארים כאן וכמ"ש הר"ן, לזה בא הרכ להורות דבכה"ג אסור בתנור אף לסמוך, ואף דכתב המחבר כבר דבתנור אסור, הוי אמינא היינו בע"ג אבל לסמוך לא, קמ"ל דלא, דיחוי תמיהת הט"ו דאיירי בתנורים של זמן התלמוד, דסמ"ך על מה שכתב כבר בס"א דתנורים שלנו דינם ככירה וממילא ידעינן דלא איירי אלא בתנורים דידהו, כן נראה פשוט ודלא כהט"ו שתמה על רמ"א דלאיזה צורך כתב כן רמ"א, וגם נתן מקום לטעות ברבריו דאיירי בתנורי דידן, ופשוט דלא קשה מידי ודוק: (מג) ישנה. אבל חדשה אסור דמלבנה, *וכתב המג"א דאף השגה על המג"א דהמחבר פסק בסי' תק"ב (סעי' ד') להקל היינו כשיש תבשיל בתוכה אבל אם הוא ריקנית אפשר דמודה שאסור עכ"ל, ולא ידענא מה מספקא ליה בזה דהא (לו) וודאי פשיטא דהיינו טעמא דלשם וכמ"ש הב"י שם בשם התוס', ואין לומר דמיירי בקדירות שלנו שכבר נגמרה בתנור של היוצרים דבזה וודאי פשיטא (לו)

ביאורים

לכן י"ל כוונתו ע"ד מש"כ לעיל בסוף"ק ל"ג דטעם הסמ"ג וסמ"ק שאוקרים בלא ביטול כ"ג בער"ש, אינו משום דגורין שיחזיר בשבת ג"כ בלא ביטול כ"ג דהלא אין לנו חוששין לכן, דבשבת רוב קדירות מבושלות הן, אלא משום ל"פ דאם ימירו להחזיר בלא ביטול כ"ג יבא להחזיר בער"ש גם בביטול כ"ג, ובהא יש לגזור שיעשה בשבת ע"ש לעיל.

שיעשה כן בשבת, ולכן מיקנו שיחזיר דווקא בסמיכה ולא ע"ג (וע"ע מש"כ בסוף ביאורים ו').

[ז] כוונתו ל"כ כמה שדימה לזון לחי, דהלא נחי מותר לגמרי מפילו להניח ע"ג בער"ש וכמו שביארתי לעיל בביאורים ה', דלא שייך לגזור גבי אטו ביטול כ"ג, ומה שייכות לזון דגורין גבי אטו ביטול כ"ג כמ"ש לעיל, ובפרט דהת"ש כתב בתמילת הדיבור דדין זה א"ש להסמ"ג וסמ"ק שאסרינן בלא ביטול כ"ג, ואם נפרש שהוא דומה לחי גם לדידהו קשה דהם ממירין נחי,

ציונים

(לה) ובפ"ג מ"ו ט"ו מיישבו בל"א. (לו) ע"י בפ"ג ובמחנה"ש שמקיימין הגירסא בנג"א וטעיהם כיוונו לדבר אחד, ונקי"מ ס"ק ל"ה מתק תיבת אפשר. (לז) והמ"כ בס"ק ל"ט כתב דגם בשלנו אין להקל אלא בשעה"ד, ועי"ש בשעה"ל. (מ) והנה"ל ד"ה ריקנית כתב שאם הוא מכסה כל פי הכירה אסור. (לט) ואם מותר אז מפילו כמיהה לכחילה, ע"י בשו"ע הרב סעי' כ"ו ובמ"כ ס"ק פ"א, וכתב"ל בסוף סי' רנ"ט. (מ) מובאר בדברי דליסור חזרה גם בגו"ק הוא משום שמה ימיה ולא משום מיתוי כמבשל, וכי"מ בנג"א סי' ש"ח ס"ק כ"ה, אבל ע"י בשו"ע הרב סעי' י"ד ובמ"כ ס"ק ג"ה ופ"ו, דפירשנו הטעם משום מיתוי כמבשל, וע"ע בקו"א ס"ק ח', ובאג"י על מלכת אופה ס"ק מ"ח אות ג', ועמ"ש"כ בביאורים ד'.

דרך בישול בכך אבל להטמין תחת הבגדים הנחונים על גבי המיחם וודאי אסור: הג"ה וה"ה שאסור להניחו על גבי כירה אפילו גרופה וקטומה (מג) דלא המירו אלא חזרה וכלרך שנכתב, ויש מתירין ליתן (מד) לתוך התנור שאפו בו מצעוד יום דמאחר שלא הטמינו בו רק אפו בו מצעוד יום לא נשאר בו רק הצל מעט (מה) ואין לחוש לבישול (כל בו) (מו) וכלכד שלא נצטן לגמרי (מו) ויש

תוספת שבת

דמיירי במקום שאין בו רק הבל מעט, ולא שייך כלל איסור בישול, אלא כשהוא במקום שיכול להתחמם עד שתהא יד סולדת בו כמ"ש סי' ש"ח (ס"ה) ועוד דהא בבי"כ כ"כ בהך דינא דפנאדי"ש דהוא דבר יבש כמש"ל (ס"ק מ"ב) דלא שייך ביה בישול, א"כ בע"כ דעיקר האיסור אינו אלא משום דהוי כמושיב לכתחילה ומכיון שכן שוב אין לחלק בין יבש ללח, *אך לא ידענא מ"ש קצת דקדוק מהא דס"ב גבי כירה דאסור ג"כ כשנצטן לגמרי כמ"ש שם, וכתבו הטור ובמג"א שם, דהטעם הוא משום בישול [ט] ומשמע דביבש שאין בו משום בישול מותר בזה, ומה נשתנה דין כירה מדין תנור בנידון זה: (מו) ויש מחמירין בזה. הטעם בבי" דאף דקי"ל בס"ב כדעת הר"ן דאם נטלו משחשיכה מקרי חזרה אף שהניחה ע"ג קרקע, וא"כ ה"ה נמי כאן כיון דנטל מע"ג משחשיכה ראוי להחיר אף שהניחה ע"ג קרקע כיון דדינו כגרופה וקטומה כמש"ל (ס"ק מ"ד), מ"מ הכא יש להחמיר, דהאי היתירא דנטילת חשיכה לא מהני אלא לענין הנחה ע"ג קרקע אבל לא לענין היתר חוכה, וכן משמע מלשון הר"ן שכתב דמשמע בירושלמי דהנך פלוגתא לא שייכי אלא כשנטל מע"ג כו', וא"כ משמע דלא קאי אלא אהנך חילוקים דהניח ע"ג קרקע או שאין דעתו להחזיר, דבהנך הוא דפליגי בהו אמוראי אבל באיסור תוכה לית ביה

ליכא למיגזר דכיון שאין דרך בישול בכך להניח ע"פ קדירה חמין ולכך שרי, ובס"ג מיירי שהניחה ע"ג קדירה ריקנית ומקרי דרך בישול, ולכן לא שרי אלא חזרה דווקא, [ח] וכאן שרי ליתן עליה אף לכתחילה; מיהו אם יש שומן בתוכה אית ביה איסורא אחריני משום נולד כמ"ש סי' ש"ח סי"ו ע"ש: (מג) דלא התירו אלא חזרה. וכאן דמושיב לכתחילה יש לחוש שמא יתחה בשעה שמשביב אותה כי כן רגילים לעשות: (מד) לתוך התנור שאפו. הטעם שהרי אין בזה חשש חיתוי כלל שהרי גרפו התנור מבע"י, ואפילו לא (מא) קטמה אותה מ"מ הרי כבר נתאכלו וכבר כל הגחלים שבתוכה, ואין צריך ליהרר שלא ישאר שם גחלת כלל כיון שאין שם אלא הבל מעט מה שנשאר מאתמול הוי כגרופה וקטומה, כ"כ הכלבו ומיירי בחזרה עיין בסמוך: (מו) ואין לחוש לבישול. אין כוונתו לאיסור בישול דהא מיירי כשלא נצטן לגמרי כדמסיק ובלא"ה לית ביה משום בישול כמ"ש ס"ב, אלא דר"ל דלא חיישין שמא יתחה לבשלו: (מו) ובבב"ד שלא נצטן לגמרי. כתב המג"א דאם נצטן לגמרי אז אפילו בדבר יבש דלית ביה בישול מ"מ אסור כשנצטן לגמרי דהוי כמניח לכתחילה דאסור אפילו בגרופה וקטומה משום גזירות חיתוי כמ"ש ס"ג, דלא התירו אלא חזרה זה לא מיקרי חזרה עכ"ל, ואמת שהדברים (מז) מוכרחים כן דכיון

ביאורים

כמלאה, דהרי אינו מקום הראוי לבישול, משא"כ להחזיר, הרי יש כאן מוס האש ממש, וע"י צו"ע הרב שדיק לכמוז בתוך הקדירה].

והפמ"ג בא"ח ל"ג מפרש באופן אחר קצת והבה"ל גד"ה ויהר ציאר היטב כוונתו דכשמניח ע"ג ריקנית הוי כמוזע ע"ג כירה גרופ וקטום אבל ע"ג מליאה הרי הוא כלא מונח ע"ג הכירה כלל, וע"ע במחנה"ש, ובמהלה לדוד ס"ק י"ח ובשו"מ מהר"ם שיק אור"ח סי' קי"ו. L

[ט] במחצה"ש ס"ק ל"ו מתוך דבישול וחזרה מלין הא בזה, אבל נלענ"ד דהתו"ש לשיטתו לא ס"ל כן דהלא כתב בכללי שהייה והטמנה (בסוף סי' רנ"ט) דלהחזיר במקום יס"ב אסור משום איסור חזרה, אע"ג דלענין איסור בישול אינו אסור אלא כשנחתו במקום שיכול להתחמם עד יס"ב, אבל במקום יס"ב אין בו איסור בישול כמבואר בס"י ש"ח, הרי דדיני בישול וחזרה חלוקין, וכ"כ השו"ע הרב בקו"א ס"ק ד' עי"ש. ואפשר דהמתנה"ש ס"ל דגם בחזרה אינו אסור אלא כשמחזירו למקום שנעשה יס"ב וכ"מ

אלא שלא יעשה בער"ש דומיא דשבת ולכן ספיר כתב כאן דל"ג במונח אטו שיחזיר בשבת זונן דמעולם לא גזרינן גזירה כזו כמו שמצינו אצל חי (ול"ד מי אלא ה"ה לא ביטל כ"י) דל"ג אלא אטו ביטל כ"י בער"ש ולא לבישול בשבת. ונלפמט"כ לעיל דביאורים ו' א"ש בפשיטות דכיון דיש לו היכר דלר"ך לסמוך, זכור עי"ו דיש בו בישול ולא יצא לעשותו בשבת].

7 [ח] בתורת חיים ס"ק נ"ד מפסקק עליו וכתב דלא הנין החילוק בין קדירה מליאה לריקנית, ונ"ל לפרש עפ"ד החזו"ח בפרק ל"ו ס"ק ט', דכשמונח ע"ג ריקנית אז נתחמם מחום הכירה, משא"כ כשהוא על המלאה, אינו מתבשל מחום הכירה דהקדירה מפסיק, אלא נתחמם ע"י מוס הקדירה המתחממה, ועפ"י מובן דלא מיקרי דרך בישול, דהסדר הוא לבשל בחום הכירה ולא מחום הקדירה, וכעין דבריו כתב גם השו"ע הרב בקו"א סוף ס"ק י' דע"ג ריקנית מיקרי מקום הראוי לבישול משא"כ ע"ג מליאה. ונאפ"ל דיש נ"מ ליינא בין פי' השו"ע הרב להחזו"ח, שאם יתהפך הקדירה הריקנית ויניח ע"ג, דלפ"ד השו"ע הרב לכא"י יש להחיר כמו

ציונים

(מא) לכאורה פירושו דאפילו לא גרפה, ומלא מינייהו נקט, וכ"מ בצו"ע הרב סוף י"ט. (מז) ע"י כבה"ל ד"ה וכלכד שלא, דהכי מנהג"א דאין איסור חזרה משום נצטן והוא לשיטתו כמ"ש ס"ק נ"ג ובשעה"ש שם, ולכן אין לו הסכרת של החו"ס.

סימן נו'

בדין שהייה ע"ג קדירה ריקנית שע"ג אש מכוסה

הכירה שלא יהיה כ"כ חום, וממילא נעשית הכירה עי"ז רק כשאר כירה גו"ק דאסור ליתן עליה בשבת תבשיל לכתחילה עכת"ד.

ונראה דכוונתו לומר דאם מניח קדירה ריקנית, ברור שכל כוונתו הוא רק לסתום את החום, ונטפלה הקדירה לאש להיות בגדר כיסוי לאש, וכשם שבכירה גו"ק אסור לשהות לכתחילה, כמו כן באש מכוסה ע"י קדירה ריקנית אסור, אבל אם מניח קדירה מלאה, ברור שאין כל כוונתו לכסות את חום הכירה, אלא גם ברצונו לחמם הקדירה, ממילא אין הקדירה נטפלת לאש להיות רק ככיסוי לאש, אלא נחשב מקום חדש כעין כנגד המדורה, ולכן בכה"ג מותר לשהות עליה אפי' לכתחילה בשבת.

→ אבן בחזו"א (סי' ל"ז סק"ט ד"ה הקשה המ"ב) כתב וז"ל כל שהתחנתנה מלאה היה, בולעת חום הכירה ואין החום עולה לעליונה אלא מחום הקדירה, והלכך גרע ממפסיק בקדירה ריקנית דהתם חום הכירה סלקא למעלה עכ"ל. ומשמע מדבריו דהכל תלוי אם מקבל חום ישיר מהכירה, דאם מקבל חום ישיר ממילא נחשב חלק מהכירה ואסור לשהות

א

7 בביאור סברת הפמ"ג לחלק בין קדירה מלאה לריקנית

לאחר מה שנחבאר בסימנים הקודמים דדעת הפמ"ג וכן היא הסכמת רוב הפוסקים, דאסור לשהות לכתחילה בשבת ע"ג קדירה ריקנית שעומדת ע"ג האש, יש לעיין מה הדין שהייה לכתחילה בקדירה ריקנית שעומדת ע"ג אש מכוסה בפח וכדו', האם בכה"ג מותר משום שגם יש הפסק כיסוי פת, או דלמא דגם באופן כזה אסור, וכמו כן יש לדון האם מותר לשהות לכתחילה בשבת ע"ג כמה קדירות ריקניות או לא.

וכדי לפשוט דין זה, יש לברר מה בידיוק הסברא לחלק בין קדירה מלאה דבזה מותר לשהות לכתחילה בשבת עליה, ובין קדירה ריקנית דלא שרינן אלא להחזיר עליה. והנה לשון הבה"ל (ד"ה ויהר שלא ישים וכדו') הוא דהשו"ע בסעי' ה' מיירי שהקדירה היתה מלאה תבשיל, וממילא לא נחשב כעומדת ע"ג הכירה, ומה"ט שרי שהייה לכתחילה, אבל בסעי' ג' מיירי בקדירה ריקנית דעומדת רק לסתום את חום

בנסת קצת לקדירה התחתונה
זה נכון מה שהעלה בחוט שני
(שם) דאותן קדירות שהכיסוי
מחורר בחורים על מנת שהאדים
יה התחתונה יעלו להקדירה
ה ויתבשלו גם מן האדים, ודאי
להתיר ליתן לכתחילה בשבת את
ה העליונה כיון שכן הוא דרך
בישולו.

ספר אור הלבנה
ה"ל שג"ג חצרו וגלגלנו כפגז
הו"ג"ל ל"הו"ג ת"ל גלגל

הלוי, דזה דבר חדש וגם אינו מסתברא כלל דאם ישיים ב' דברים שעושים זה כגו"ק היאך יהיה בזה כדין קדירה מלאה, ומה שכתב דאם מגיח פח אין הקדירה ריקנית נטפלת לכירה, זה אינו דהרי ודאי דכל שמשמש כדי ליתן קדירה ע"ג כירד או כדי שלא ישרף האוכל או משוב להתיר, הכל נקרא שימוש להכירה ואין הבדל כלל בין פח אחד לשני פחים ע"י הכירה, וכמו כן אין הבדל בין פח וקדירה עליה, ורק קדירה מלאה שאני משונ דאפי' באופן זמני אינה בטילה להכירו אלא בטלה להאוכל שבתוכה.

ובס' שבות יצחק (עמ' נט') הביא בשו" הגרי"ש אלישיב שליט"א דס"י דאפי' אם יתן כמה קדירות זו ע"ג זו אסור ליתן על גביהן לכתחילה בשבח דמאחר ואין הקדירה ריקנית חשיבא ר' כגו"ק, כשם שודאי אסור ליתן לכתחילו בשבת אפי' ע"ג כירה שקטמה בכמו שכבות של אפר הכ"נ בזה. וכעין זו מבואר בשו"ת אג"מ (ח"א סי' צ"ג ד' וברבר תנור) דאם כיסוי פח אחד לא מהו להתיר נתינה לכתחילה לא יועיל או יתן ב' פחים עיי"ש.

וכן פסק בחוט שני (ח"ב עמ' קכ"ג דאסור לשהות לכתחילה ע"ג כמ קדירות וקניות, כי רק בקדירה מלא שרי משום שהעלינה מתבשלת מחמ הקדירה העומדת על האש ולא מן הא

והגם דאינו ברור אם דין זה תלוי במח' הבה"ל והתו"א, מ"מ מצינו בפוסקים שנחלקו בזה, וכמ"ש כ בשמירת שבת כהלכתה (תיקונים ומלואים פ"א הערה קי"ב) שהביא בשם חכם אחד דרוקא אם העמיד את הקדירה ע"ג האש גלויה כדי לתת לה דין גו"ק, אבל אם האש כבר מכוסה ומעמיד את הקדירה כדי לשנות מדרך הבישול, עדיף טפי, ושרי לכו"ע אף שהקדירה ריקנית, וא"כ הה"נ לגבי צלחת הפוכה ע"ג גו"ק עכ"ד, וסיים לומר השמירת שבת כהלכתה וראה לשון הבה"ל הנ"ל שהקדירה הריקנית עומדת רק לסתום את חום הכירה, נעשית הכירה רק כגרוף וקטום עכ"ל. מבואר מדבריו דבכה"ג מותר לשהות לכתחילה ע"ג הקדירה ריקנית, ומשמע נמי מדבריו שגם לדעת הבה"ל הדין כן, והוא כנ"ל.

ובכמו כן פסק לדינא בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' צ"א) דקדירה ריקנית שעומדת על גבי אש מכוסה בפח, מותר לשהות עליה לכתחילה כדין שהייה לכתחילה ע"ג קדירה מלאה, כי כמו דע"ג קדירה מלאה לא נחשב שמששה ע"ג הכירה אלא ע"ג הקדירה, כמו כן ע"ג קדירה ריקנית שעומדת ע"ג אש מכוסה, לא נחשב שמששה ע"ג הכירה אלא ע"ג הקדירה ושרי.

אולם בשו"ת או נדברו (ח"ג סי' י"ד) אריך לחלוק על דברי השבט

לכתחילה, אבל אם אינו מקבל חום ישיר מהכירה אלא מהתבשיל המונח בקדירה התחתונה, בזה לא נחשב שמניח לכתחילה בשבת ע"ג כירה, אלא הוי כעין כנגד המדורה.

ובספר שלמי יהונתן (עמ' קפו') רצה לעלות נפק"מ גדולה לדינא בין הביאור של הבה"ל לביאור של החזו"א, בכה"ג שהניח קדירה ריקנית ע"ג אש מכוסה בפח, האם יהיה מותר בכה"ג לשהות לכתחילה בשבת, דלכאורה לדעת הבה"ל כיון שעכשיו הקדירה ריקנית אינה משמשת ככיסוי לאש, כי הפח הוא זה שמכסה את האש, ממילא אין הקדירה ריקנית נטפלת לכירה, וממילא נידון כנגד המדורה ומותר לשהות עליה לכתחילה, אבל לדעת החזו"א כיון שסו"ס אין תבשיל בקדירה שכולעת את חום הכירה, ממילא מגיע חום ישיר מהאש לתבשיל שבקדירה עליונה, ולא חשוב כמונח כנגד המדורה, וא"כ אסור לשהות עליה לכתחילה בשבת.

ופי"מ בשלמי יהונתן שם דאפשר לפקפק בזה, כי יתכן דגם בכה"ג לדעת הבה"ל הקדירה ריקנית נטפלת לכירה, כיון שאם נותן הקדירה ריקנית משום שחושש שחום הפח ישרוף את תבשילו ורוצה להניחה להיותה כיסוי נוסף לאש, מסתבר שתבטל לאש.

עצמה, משא"כ בקדירה ריקנית שהקדירה העליונה מתבשלת מן האש ואסור, וא"כ הכ"ג אם מניח כמה קדירות ריקניות דסו"ס העליונה מתבשלת מן האש עצמה.

וע"פ מח' זו נדון לקמן (סימן סא' אות ג') אם שיהיה מע"ש קדירה ע"ג קדירה ריקנית שעומדת ע"ג אש מכוסה, האם בשבת מותר להסיר את הקדירה התחתונה מן האש, ולהניח הקדירה העליונה ע"ג הפח בשבת או לא.

ולאחר כל האמור יש לרדן האם הגם שהפוסקים נקטו לדינא כחילוקו של הפמ"ג שיש חילוק בין קדירה מלאה לקדירה ריקנית, ולא כמו שתירץ הרגול מרבכה שטעמו של המחבר שהתיר בסעי' ה' שהייה לכתחילה ע"ג קדירה, הוא משום דהתם מיירי בפאנדי"ש וסמך על דברי הר"ן דדבר שאין דרכו לבשלו ע"ג כירה לא גזרינן שמא יחתה, מ"מ אפשר לצרף דעתו לניד"ד בכה"ג שהניח קדירה ריקנית ע"ג אש מכוסה בכיסוי פח וכדו', וברצונו להניח דברי מאפה ע"ג הקדירה ריקנית, האם בכה"ג יהיה מותר לשהות לכתחילה המיני מאפה או חלה ע"ג הקדירה ריקנית או לא. ואת"ל דבזה יש להחמיר, מ"מ אפשר לרדן עוד בכה"ג שמניח את הקדירה ריקנית ע"ג אש מכוסה, אבל אינו מניח את הקדירה כנגד האש ממש, דבאופן כזה יש שדנו מקום זה כנגד המדורה וכמו שנבאר לקמן (סי'

הלוי, דזה דבר חדש וגם אינו מסתברא כלל דאם ישים ב' דברים שעושים זה כגו"ק היאך יהיה בזה כדין קדירה מלאה, ומה שכתב דאם מניח פח אין הקדירה ריקנית נטפלת לכירה, זה אינו דהרי ודאי דכל שמשמש כדי ליתן קדירה ע"ג כירה או כדי שלא ישרף האוכל או משום להחיר, הכל נקרא שימוש להכירה ואין הכדל כלל בין פח אחד לשני פחים ע"ג הכירה, וכמו כן אין הכדל בין פח וקדירה עליה, ורק קדירה מלאה שאני משום דאפי' באופן זמני אינה בטילה להכירה אלא בטלה להאוכל שבתוכה.

ובט' שבות יצחק (עמ' נט') הביא בשם הגר"ש אלישיב שליט"א דס"ל דאפי' אם יתן כמה קדירות זו ע"ג זו, אסור ליתן על גביהן לכתחילה בשבת, דמאחר ואין הקדירה ריקנית חשיבא רק כגו"ק, כשם שודאי אסור ליתן לכתחילה בשבת אפי' ע"ג כירה שקטמה בכמה שכבות של אפר הכ"ג בזה. וכעין זה מבואר בשו"ת אג"מ (ח"א סי' צ"ג ד"ה ודבר תנור) דאם כיסוי פח אחד לא מהני להחיר נתינה לכתחילה לא יועיל אם יתן ב' פחים עיי"ש.

ובן פסק בחוט שני (ח"ב עמ' קכ"ט) דאסור לשהות לכתחילה ע"ג כמה קדירות ריקניות, כי רק בקדירה מלאה שרי משום שהעליונה מתבשלת מחמת הקדירה העומדת על האש ולא מן האש

דין זה תלוי במח' א, מ"מ מצינו וכמש"כ בשמירת ז ומלואים פ"א הערה ז: אם אחד דדוקא אם י"ג האש גלויה כדי בל אם האש כבר קדירה כדי לשנות טפי, ושורי לכו"ע וא"כ הה"ג לגבי ו"ק עכ"ד, וסיים הלכתה וראה לשון ה הריקנית עומדת ידה, נעשית הכירה ל. מבואר מדבריו ת לכתחילה ע"ג ומע נמי מדבריו ין כן, והוא כנ"ל.

זש"ת שבת הלוי דקדירה ריקנית כוסה בפח, מותר לה כדין שהייה מלאה, כי כמו ז נחשב שמהה הקדירה, כמו כן עומדת ע"ג אש שהה ע"ג הכירה רה וש"י.

רו (ח"ג סי' י"ד) יל דברי השבת

נט', האם בכה"ג נוכל לצרף דעתו ונוכל לשהות לכתחילה מיני מאפה או לא, וצ"ע לדינא.

ומצאתי בשו"ת אול"צ (ח"ב פ"ל סעי' י' בביאורים) שכתב דאפשר דמותר ליתן לחם ע"ג מכסה הפח אפי' כנגד האש, כיון שבמכסה פח אין חשש אלא משום מיחזי כמבשל, ובלחם שדרכו באפיה לא שייך חשש זה עיי"ש.

ב

שהייה לכתחילה ע"ג פח כפול שיש בתוכו מים

יש לדון האם מותר ליתן לכתחילה בשבת ע"ג פח כפול שיש בתוכו מים, דהיינו פח העשוי משתי שכבות של מחכת, ובין שתי שכבות המתכת יש מים, ושתי שכבות המתכת מחוברות באופן שא"א להגיע למים שמונחים ביניהם, והספק היא אם דבר זה נחשב כקדירה מלאה ומותר ליתן עליו לכתחילה בשבת, או דלמא דמאחר שהשתי שכבות המתכת מחוברות חשיבי כדבר אחד, דהיינו כפח רגיל אלא שהוא קצת יותר עבה.

ומצאתי בס' כללי שבת (עמ' תשע"ד) שרצה לתלות דין זה בין המח' בין החזו"א לכה"ל בטעם ההיתר של

קדירה מלאה, דטעם הבה"ל שהוא משום שהאוכל שמונח בתוך הקדירה, מפסיק בין האש והתבשיל שמונח ע"ג כיסוי הקדירה, עד שלא נחשב כלל כעומד ע"ג הכירה, כי קדירה מלאה אינה נטפלת לכירה, משום שלא באה לכסות את האש בלבד, א"כ אפשר שכל זה הוא בכה"ג שאפשר לקבל הנאה מהתבשיל שנמצא בפנים, דאז האוכל שפיר מפריד בין האש והתבשיל שמניחין ע"ג הקדירה, אבל בניד"ד שא"א להגיע למים שבתוך הפח, א"כ ברור שבטלים המים לגבי הפח, והכל נחשב כפח עבה, וא"כ אסור לשהות שם לכתחילה.

אבל לדעת החזו"א שכל ההיתר של קדירה מלאה הוא משום שהאוכל שמונח בקדירה תחתונה בולעת חום הכירה, ואין חום עולה לעליונה אלא מחום הקדירה, א"כ יש לומר שגם בניד"ד מאחר שיש מים בתוך הפח, ממילא בולעים חום הכירה, ודומה ממש לקדירה שיש בתוכה אוכל. ועי' שם שרצה לומר דאפשר דגם לדעת החזו"א אסור, מכיון שמחוברות ב' שכבות המתכת אהרדי כגוף אחד, וא"כ אפשר דגם שכבה הלעיונה של הפח מתחמם מאש הכירה גופא כמו שכבה התחתונה, וכהא דאמרינן דמתכת חם מקצתו חם כולו.

סי

שהייה לכתחילה

הנה כבר נזכר לעיל (סימן נח') הסתירה בדברי המחבר דבסעי' ג' מבואר דאסור לשהות לכתחילה בשבת ע"ג הקדירה, ואילו בסעי' ה' מבואר להדיא דמותר לשהות לכתחילה ע"ג הקדירה.

ונאמרו בזה ג' תירוצים, א) הדגול מרכבה תירץ דכל מה שהתיר השו"ע שהייה לכתחילה היינו במיני מאפה וכדו' שאין דרך לבשלם ע"ג הכירה, דבזה ניכר שאינו נותנו שם אלא לחממו, ולכך לא גזרינן שמא יחתה, אבל בשאר תבשילים דדרכן לבשלם ע"ג הכירה, בזה אין להתיר אלא רק חזרה בלבד. ב) דעת הפמ"ג היא שיש לחלק בין קדירה מלאה לקדירה ריקנית, דאם הוא מלאה מותר לשהות לכתחילה, אבל בקדירה ריקנית לא הותר אלא חזרה בלבד. ג) והמצאתי השקל תירץ עפ"י דברי המג"א שיש חילוק בין תבשיל לח' לכה"ל לכתחילה, אבל אם הוא תבשיל לח אפי' אם הוא חם דליכא איסור בישול לא שרינן כי אם חזרה.

ולפי דברי המג"א העלה בשו"ת יחזרה דעת (ח"ב סי' מ"ה) להתיר לשהות לכתחילה בשבת תבשיל יבש ע"ג כירה

ל"י טור סס עמוד פ"ו
נ"י טס עמוד פ"ו כ"ס
חוקפות סס ממ, א ד"ה
מלי (הראשון), ור"ן סס
כ"ה, א ד"ה ומקשו, ומגיד
משנה סס:

מ. (נ"י טס ד"ה ומגיד כ"ס)
רבינו ירוחם (נתיב י"ז)
נחלק ג' (ס"ט, ג"ד) הביא
לשני הדעות ולא הכריע:
נ. טס (ס"ט, ג) כ"ס
הגדולים [ו]שקן כ"ס
הראשון נ"י טס כ"ס מתי
משה שם כ"ד כ"ס
הראשון שם מ. ב ד"ה
ומגל: ר"ן טס ע"ה א ד"ה
טו רבנו מיהל:

ס. טס:
ק"י. טס:
ע. טס:

הגהות והערות

חח נוסף ממנהרות קלקלח ע"ל:

חט תוקן ממנהרות פראג מקמ"ה, ע"פ חוספת שנת [ס"ק לא]. א"ר ב"שטיס מוקן נעטום הלן גבי האיסור במבוסל, ומקום המיקון הוא בלא, במבוסל בחוספת שנת, וכן הגיהו חסם סופר ולקוטי חזר בן מיס:

י עיין ברמב"ם אליהו והסרה [27] שכתב דנראה ד"ל "מטיף ה"י, כמו שהביאו פמ"ג ומחליט שקלל ולגושי שרד כמג"א ס"ק טו:

יז כוונתו, דרכיו ירוחם, שזוהו המקור לגבי המבוסל (כמבואר בבאר הגולה אות ט, חילק לשיעור, ועיין משנה כ"הוה ס"ק טו:

יח נוסף ממנהרות למעשה כד"ה ט:

בג אין מניחין וכו'. וכדכר יבש שרי, עיין סעיף ח': בד לעולם אסור. דהו כמניח על גבי כירה לכתחלה (כ"ה) בשבת (רבינו ירוחם נתיב י"ז ס"ג ס"ט, ד). ואם כן לפי מה שכתוב סימן רנ"ג סעיף ב', אם נעלו מעל גבי כירה משמטיכה שרי ליתנו על גבי קדירה, ע"ש:

כה כמניח על גבי כירה. דאפילו נדבר שאין צו משום נישול אסור להניחו על גבי כירה, דגורנין שמה יחמה: לו וראשון נראה עיקר. כיון שהקדירה מפקת לא דמי לכירה, דהתם הקדירה עומדת על גבי האש ממש (מגיד משנה שנת פרק כ"ב הלכה ד). ו"ל ור"ן עיין י"למה לא הכריע הרב צ"י בסעיף ז' להמיר, דהא הוא נעלמו כחז כן (כ"ה) כמניח רנ"ג סעיף ג', ו"ל דוקא ל"י מותר ליתנו לכתחלה י"על גבי (כ"ה) [קדירה, דעדיף מכירה] (כ"ה) גרופה, אבל מנישול אסור ליתנו על גבי כירה אפילו הוא חס שאין צו משום נישול.

ז (כ"ה) יש מפרשים דהא דשרי להניח כלי שיש בו דבר שאינו (כ"ה) חס כל כך על גבי קדירה שהיא חמה כל כך י"י שהעליון יכול להתחמם מחומה עד שתהא חיד מולדת [בן] (כ"ה):

ח (כ"ה) יש מפרשים דהא דשרי להניח כלי שיש בו דבר חס על גבי קדירה ה"ממונה (כ"ה) אפילו כלי התחתון על האש כד לעולם (כ"ה) אסור:

ט (כ"ה) להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל האש יש אומרים שרינו כמניחו כנגד המדורה (כ"ה) וכל דבר שמותר להניחו (כ"ה) כנגד המדורה במקום שהיך מולדת בו כגון שיבש מותר להניחו על גבי (כ"ה) מיחם שעל גבי האש יש אומרים דהוי כה כמניח על גבי (כ"ה) כירה לכתחלה ואסור (כ"ה) אפילו אם נתבשל כל צרכו ואפילו אם מצטמק ודע לו ואפילו אם נותנו שם לשמור חומו י"י כו וראשון נראה (כ"ה) עיקר י"י ומכל מקום אם הוא תבשיל שיש בו (כ"ה) רוטב כו (כ"ה) ומצטמק ויפה לו (כ"ה) אסור לדברי הכל: ל

י (כ"ה) ר"ן לומר נדברי רבינו ירוחם (ה"ל). ומכל מקום יש להקל, דמשמע כנגד משנה דכיון דהקדירה מפקת עדיף מכירה גרופה, ושרי ליתן עליה (כ"ה) תבשיל חס: כו ומצטמק ויפה לו. זה לשון רבינו ירוחם [סס]. והוא מה שכתב רמ"א בהג"ה סעיף ד'. ור"ן עיין, מאחר שהרב צ"י סתם בסעיף ד' דלא כוונתו, משמע דקביעל ליה דאפילו מ"מטמק ודע לו יש צו נישול חס נעטמן, ואם כן אסור להניחו על גבי מיחם, ולמה כחז כאן מ"מטמק ויפה לו, ו"ע"י. ואפשר דסמך על מה שכתב כאן: ל

באר היטב

ש"אין צו משום נישול אסור להניחו על גבי כירה, דגורנין שמה יחמה, [מ"א ס"ק ט"ה] (כ"ה) עיקר. (כ"ה) עיקר. כיון שהקדירה מפקת לא דמי לכירה, דהתם הקדירה עומדת על גבי האש ממש. מגיד משנה פרק כ"ב. ועיין מ"א ס"ק טו:

ביאור הג"ה

[כ] אב"י. (שבת) שם ולא שיחומר, וכמו שכתבו חוספות [שם] מ"ה א' ד"ה: מאי שניא [ממיהם] כ"י: [כ"ה] [מטיף ז] יש מפרשים כו ויש מפרשים. שהכלל כל דבר שאין בו משום נישול מותר נגד המדורה, כמו שכתבו [שם] מ' ב' למאן דאמר שמן אין בו משום נישול מותר נגד המדורה, וכן בתולדות האור כגון על גבי מיחם כמו שכתוב בסעיף ז', או בהמין כמו שכתוב בסעיף ד'. אבל על גבי כירה ודאי אסור, דלא היתירו אלא חזרה ובחנאים שנתבאר בסימן רנ"ג סעיף ב', וכל שכן על גבי האש, ולא היתירו אלא נגד המדורה, שהוא כסומן, מגיד משנה [שבת] פרק כ"ב (הלכה ז) ור"ן פרק כירה [שם טו]. א ד"ה תו ורבן מביא אהא דמניח קיתון של מים נגד המדורה, דלא כרא"ש שם [פ"ג סימן ז] שדחה סברא זו ודסומן, שאמר דלא דמי לסומן לכירה, וכן חוספות [שם] [ל"ד] [ל"ז] א ד"ה תו שמע, וכמו שכתוב בסעיף ח' וסעיף ט"ו, וכן כתבו הרמב"ן [שם טו]. ב ד"ה וכלבד ורשב"א [שם ד"ה] וכלל, ודבר שאין בו משום נישול הוא דבר שנתבשל כל צרכו ויבש אפילו נעטמן, או רוטב ורוחה, כמו שכתוב בסעיף ד'. ועתה לסברא ראשונה דסבירא לה דאפילו המיחם על גבי האש אינו כעל האש ועל גבי כירה,

לבושי שרד

(מ"ה) מ"א סק"ד בשבת. דלית ביה חשש חימו. אבל חס נעלו משמטיכה שרי, דהו חזרה, דמותר כמניח רנ"ג סעיף ב' בהגה, ע"ש: (מ"ה) שריע מ"ה כנגד המדורה במקום. דכל מה שנתבשל בסעיף ד' דלחן צו משום נישול, כגון נישול אפילו נעטמן, ומותר לשרותו בכלי ראשון, הוא הדין דמותר להניחו כנגד המדורה, כמבואר בסעיף ט"ו, דלא חיישין לחימו, ע"ש כמג"א [ס"ק לא]: (מ"ה) שם מיחם שעל גבי האש. וזה על גב דאפילו כבירה גרופה לא שרי כמניח רנ"ג אלא חזרה, אבל להניח לכתחלה אסור, כמבואר כמניח רנ"ג סעיף ה' בהגה, ואם כן הכל אף על פי שהמיחם מפקת מאי הוה, ור"ן עיקר דהפקת המיחם אפילו כבירה גרופה עדיף מכירה גרופה ושרי. אף למיחם לכתחלה, וכן משמע—נמנהג—כמניח—רנ"ג—סעיף ה'—בין פלגיו דמטעם הפסקת הקדירה שרי להניח כבירה גרופה משום דהפקת עדיף מגרופה. ומה שכתב המ"א כאן ס"ק כ"ו דהתם הקדירה עומדת על גבי האש ממש, ע"כ, לאו דוקא על גבי האש ממש, אלא ר"ל על גבי מקום

(יא) אפילו כלי התחתון על האש. הטעם כמזכר הכ"ה המגיד [שנת כ"ה] ד' ש"אין שהקדירה מפקת הרי זה כמחמם נגד המדורה ומוותר, ע"כ. ונראה דגם זה נמקום שרי אפשר לנח ל"י נישול גמור, דאם לא כן הא אפילו ברומה יש צו משום נישול אחר נישול כל שלא נתבשל כל צרכו, וכאן לא חילק בין נתבשל כל צרכו או לא:

ב (כ"ה) אב"י כ"ה אין מניחין כלי שיש בו דבר שאינו (כ"ה) חס כל כך על גבי קדירה שהיא חמה כל כך י"י שהעליון יכול להתחמם מחומה עד שתהא חיד מולדת [בן] (כ"ה):

ג (כ"ה) יש מפרשים דהא דשרי להניח כלי שיש בו דבר חס על גבי קדירה ה"ממונה (כ"ה) אפילו כלי התחתון על האש כד לעולם (כ"ה) אסור:

ד (כ"ה) להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל האש יש אומרים שרינו כמניחו כנגד המדורה (כ"ה) וכל דבר שמותר להניחו (כ"ה) כנגד המדורה במקום שהיך מולדת בו כגון שיבש מותר להניחו על גבי (כ"ה) מיחם שעל גבי האש יש אומרים דהוי כה כמניח על גבי (כ"ה) כירה לכתחלה ואסור (כ"ה) אפילו אם נתבשל כל צרכו ואפילו אם מצטמק ודע לו ואפילו אם נותנו שם לשמור חומו י"י כו וראשון נראה (כ"ה) עיקר י"י ומכל מקום אם הוא תבשיל שיש בו (כ"ה) רוטב כו (כ"ה) ומצטמק ויפה לו (כ"ה) אסור לדברי הכל: ל

ה (כ"ה) ר"ן לומר נדברי רבינו ירוחם (ה"ל). ומכל מקום יש להקל, דמשמע כנגד משנה דכיון דהקדירה מפקת עדיף מכירה גרופה, ושרי ליתן עליה (כ"ה) תבשיל חס: כו ומצטמק ויפה לו. זה לשון רבינו ירוחם [סס]. והוא מה שכתב רמ"א בהג"ה סעיף ד'. ור"ן עיין, מאחר שהרב צ"י סתם בסעיף ד' דלא כוונתו, משמע דקביעל ליה דאפילו מ"מטמק ודע לו יש צו נישול חס נעטמן, ואם כן אסור להניחו על גבי מיחם, ולמה כחז כאן מ"מטמק ויפה לו, ו"ע"י. ואפשר דסמך על מה שכתב כאן: ל

באר היטב

ש"אין צו משום נישול אסור להניחו על גבי כירה, דגורנין שמה יחמה, [מ"א ס"ק ט"ה] (כ"ה) עיקר. (כ"ה) עיקר. כיון שהקדירה מפקת לא דמי לכירה, דהתם הקדירה עומדת על גבי האש ממש. מגיד משנה פרק כ"ב. ועיין מ"א ס"ק טו:

ביאור הג"ה

[כ] אב"י. (שבת) שם ולא שיחומר, וכמו שכתבו חוספות [שם] מ"ה א' ד"ה: מאי שניא [ממיהם] כ"י: [כ"ה] [מטיף ז] יש מפרשים כו ויש מפרשים. שהכלל כל דבר שאין בו משום נישול מותר נגד המדורה, כמו שכתבו [שם] מ' ב' למאן דאמר שמן אין בו משום נישול מותר נגד המדורה, וכן בתולדות האור כגון על גבי מיחם כמו שכתוב בסעיף ז', או בהמין כמו שכתוב בסעיף ד'. אבל על גבי כירה ודאי אסור, דלא היתירו אלא חזרה ובחנאים שנתבאר בסימן רנ"ג סעיף ב', וכל שכן על גבי האש, ולא היתירו אלא נגד המדורה, שהוא כסומן, מגיד משנה [שבת] פרק כ"ב (הלכה ז) ור"ן פרק כירה [שם טו]. א ד"ה תו ורבן מביא אהא דמניח קיתון של מים נגד המדורה, דלא כרא"ש שם [פ"ג סימן ז] שדחה סברא זו ודסומן, שאמר דלא דמי לסומן לכירה, וכן חוספות [שם] [ל"ד] [ל"ז] א ד"ה תו שמע, וכמו שכתוב בסעיף ח' וסעיף ט"ו, וכן כתבו הרמב"ן [שם טו]. ב ד"ה וכלבד ורשב"א [שם ד"ה] וכלל, ודבר שאין בו משום נישול הוא דבר שנתבשל כל צרכו ויבש אפילו נעטמן, או רוטב ורוחה, כמו שכתוב בסעיף ד'. ועתה לסברא ראשונה דסבירא לה דאפילו המיחם על גבי האש אינו כעל האש ועל גבי כירה,

לבושי שרד

(מ"ה) מ"א סק"ד בשבת. דלית ביה חשש חימו. אבל חס נעלו משמטיכה שרי, דהו חזרה, דמותר כמניח רנ"ג סעיף ב' בהגה, ע"ש: (מ"ה) שריע מ"ה כנגד המדורה במקום. דכל מה שנתבשל בסעיף ד' דלחן צו משום נישול, כגון נישול אפילו נעטמן, ומותר לשרותו בכלי ראשון, הוא הדין דמותר להניחו כנגד המדורה, כמבואר בסעיף ט"ו, דלא חיישין לחימו, ע"ש כמג"א [ס"ק לא]: (מ"ה) שם מיחם שעל גבי האש. וזה על גב דאפילו כבירה גרופה לא שרי כמניח רנ"ג אלא חזרה, אבל להניח לכתחלה אסור, כמבואר כמניח רנ"ג סעיף ה' בהגה, ואם כן הכל אף על פי שהמיחם מפקת מאי הוה, ור"ן עיקר דהפקת המיחם אפילו כבירה גרופה עדיף מכירה גרופה ושרי. אף למיחם לכתחלה, וכן משמע—נמנהג—כמניח—רנ"ג—סעיף ה'—בין פלגיו דמטעם הפסקת הקדירה שרי להניח כבירה גרופה משום דהפקת עדיף מגרופה. ומה שכתב המ"א כאן ס"ק כ"ו דהתם הקדירה עומדת על גבי האש ממש, ע"כ, לאו דוקא על גבי האש ממש, אלא ר"ל על גבי מקום

לבושי שרד

(מ"ה) מ"א סק"ד בשבת. דלית ביה חשש חימו. אבל חס נעלו משמטיכה שרי, דהו חזרה, דמותר כמניח רנ"ג סעיף ב' בהגה, ע"ש: (מ"ה) שריע מ"ה כנגד המדורה במקום. דכל מה שנתבשל בסעיף ד' דלחן צו משום נישול, כגון נישול אפילו נעטמן, ומותר לשרותו בכלי ראשון, הוא הדין דמותר להניחו כנגד המדורה, כמבואר בסעיף ט"ו, דלא חיישין לחימו, ע"ש כמג"א [ס"ק לא]: (מ"ה) שם מיחם שעל גבי האש. וזה על גב דאפילו כבירה גרופה לא שרי כמניח רנ"ג אלא חזרה, אבל להניח לכתחלה אסור, כמבואר כמניח רנ"ג סעיף ה' בהגה, ואם כן הכל אף על פי שהמיחם מפקת מאי הוה, ור"ן עיקר דהפקת המיחם אפילו כבירה גרופה עדיף מכירה גרופה ושרי. אף למיחם לכתחלה, וכן משמע—נמנהג—כמניח—רנ"ג—סעיף ה'—בין פלגיו דמטעם הפסקת הקדירה שרי להניח כבירה גרופה משום דהפקת עדיף מגרופה. ומה שכתב המ"א כאן ס"ק כ"ו דהתם הקדירה עומדת על גבי האש ממש, ע"כ, לאו דוקא על גבי האש ממש, אלא ר"ל על גבי מקום

אוצר מפרשים

שכתבתי לעיל: חו (שם) על גבי כירה וכו' אב"י מבוש"ל וכו' על גבי כירה, ומחוקק נחמק, וי"ב, מצוין על כירה, קדירה דעדיף מכירה, חוספת שבת נ"ס"ק לא, וע"ש כ"כ:

אוצר מפרשים

חו (מ"א ס"ק טו) למה הכריע הרב ב"י בפ"ו דהתירא דהא הוא בעצמו לא כתב כן בסימן רנ"ג סעיף ז' וי"ז וכו'. כ"כ. כ"כ. ב"י ראשית חיבות בסימן זה. וכוונתו, דשם בסימן רנ"ג סעיף ג' כתב ויהוה שלא ישים קדירות על גבי קרקע, ושנתויה ורוחתה. ועיין בסימן רנ"ג סעיף ה' (אחר מפרשים ס"ק טו מה

(דעל מרובה)

יד מנחת אורה חיים סימן י חן

בשבת תבשיל לכתחילה, מה שאין כן בסעוף ה' דמיירי בקדירה שיש בה תבשיל או חמין דאית בה הכירה טפי ולא נחשב כלל כעומד על גבי כירה, ולהכי מותר אף ליתן לכתחילה בשבת, - ולפי זה הקשה כח"ר למה התירו בשו"מ מנחת חן הנ"ל ליתן לכתחילה דבר יבש על גבי קדירה מפסקת ריקנית. ע"כ הערתו.

הציה"ל ופרי מגדים לגבי קדירה ריקנית, הוא רק כשצריך את הקדירה הריקנית לסתום את חוס הכירה לעשותה כדין גרופה וקטומה דאז הוא משמש כעין הטס שלנו דומיא להצלעך, וכיון שכן, לא עדיף מגרופה וקטומה דאין היתר ליתן לכתחילה משום דנראה כמבשל, מה שאין כן בתנורים שלנו שאין הכוונה בנתינת הקדירה הריקנית על הטס להחליש את חוס התנור, אלא שהוא לשם היכר להראות שאין דרך ציטול בכך, לזה אין נפקא מינה בין קדירה ריקנית לקדירה שיש בה תבשיל.

ג) אולם האמת היא דלא ידעמי מה שח, ואיפה מנח איהו רמו ורמיזה שהתירו לתת על גבי קדירה ריקנית, הלא אדרבה הלשון שכתבנו שם הוא "דמותר לתת על פי "קדירת חמין בשבת", והרי זהו גופיה לשון המחבר עלמו (סי' רנ"ג סעיף ה') שכתב "מותר לתת על פי קדירת חמין בשבת", ואם כן כמו שכונת המחבר היא על פי קדירה שיש בה תבשיל, וכמו שכתב צנה"ל בשם הפרי מגדים, וכן הוא בעצם משמעות הלשון "קדירת חמין", ואם כן גם אנוהו הלא כתבנו כלשון המחבר ממש, ופשוטו שהכוונה היא על קדירה שיש בה תבשיל.

ו) בן היא דעת הגרש"ז אויערבאך הוצאה בספר שמינת שבת כהלכתה הנ"ל, והוצאה גם כן בספר אורחות השבת ח"א (פ"ג סעיף י"ח), ובספר משנת השבת (פט"ו ס"ק ל"ו), ובקונטרס מגדל דויד (ליון 205) הנדפס בסוף ספר ל"ט מלאכות, ובספר שבת כהלכה (פרק עשירי סעיף ט').

ז) ובן היא דעת הגר"ש וואונר בקובץ מציט לוי ח"ו (הלכות שהיה וזורה ס"ה), ובשו"מ שבת הלוי ח"א (סי' ז"א), וזה לשונו: מאחר שיצטנו מנהג המקילים לדון מנהג שלנו דגרופה וקטומה ומותר בחורה, עלינו לדון מנהג שמינתים קדירה על גבי קדירה ואחר כך מסירין התחמונה אם אפשר למנח היתר להושיבה על הפח למטה או לא, - והנה רצינו בעל החזון איש כתב בפשיטות לאיסור גם אם יעמיד קדירה ריקנית להפסיק לחשיב כמשהיה בכתחילה בשבת, ואני עפר חתח רגליו נראה לי צענויות דלפי מנהג הנ"ל גם זה מותר, - רצוני אם משים קדירה ריקנית על הפח המפסיק ורק על הקדירה הריקנית מעמיד המלאכה שצדו, וטעמא דילי, דהנה הפרי מגדים כתב בטעם הדבר דלמה לענין קדירה ריקנית לא התיר המחבר אלא חורה לא נתינה לכתחילה, ולענין ליתן על גבי קדירה אחרת מחירין אפילו לכתחילה גם בשבת כמבואר (בסי' רנ"ג סעיף ה', וסי' סעיף ז', ח', ט'), וכתב דהיינו טעמא משום דקדירה ריקנית משמשת לכירה וחשיב כמעמיד על גבי כירה, אבל מעמיד על גבי קדירה שכתביל בחוכה, חשיב כמעמיד על הקדירה ולא כמעמיד על גבי כירה, או כמו שכתבו שאר פוסקים דזה אין דרך ציטול בכך.

ח) אכן צריכין לדעת דכל זה שכתבנו עכשיו הוא אך מה שנוגע לצירור ע"ס החשבה בספרי שו"מ מנחת חן הנ"ל, - אולם לדינא מצינו כמה מפוסקי זמנינו שמקילים כהיום כפי הנהוג להקל לתת לכתחילה גם על גבי קדירה ריקנית, - ויסוד לדבר זה מתבאר ממשמעות לשון הציה"ל (סימן רנ"ג) ד"ה ויזהר, שכתב, וזה לשונו: "מה שאין כן צענינו שהקדירה ריקנית ועומדת רק לסתום את חוס הכירה וכו', דאסור ליתן עליה תבשיל לכתחילה", מבואר מדבריו דהאיסור הוא משום שהניח את הקדירה ריקנית כדי לכסות את האש שעל גבי הכירה, אמנם אם האש שעל גבי הכירה כבר היתה מכוסה על ידי פח או אונקט, מותר אף לכתחילה להניח קדירה ריקנית על גבי הפח ולהשהות עליה תבשיל בשבת (שכתבשל כל זכרו ולא נטען בלח, וביבש אף בליון) אף שתחמם הרבה, כמו שמותר להשהות על גבי קדירה עם תבשיל כמבואר ציה"ל.

ה) וכן רק דמותר להניח לכתחילה בשבת על גבי קדירה ריקנית אלא גם מותר להניח על גבי ללח הפוכה המונחת על גבי הצלעך [היינו על גבי אש מכוסה], כן היא דעת הגרש"ז אויערבאך ז"ל (בתיקונים ומילואים לשמינת שבת כהלכתה פרק א' הערה קי"ג), דדוקא אם העמיד את הקדירה הריקנית על אש גלויה כדי לתת לה דין גרופה וקטומה, אז יש לומר דדינה כשאר כירה גרופה וקטומה ולא שרי להניח עליה קדירה לכתחילה בשבת, אבל אם האש כבר מכוסה ומעמיד את הקדירה כדי לשנות מדרך הציטול עדיף טפי ושרי לכולי עלמא אף שהקדירה ריקנית, והכא נמי לגבי ללח הפוכה על גבי גרופה וקטומה, וראה גם לשון הציה"ל הנ"ל שכתב דכשהקדירה הריקנית עומדת רק לסתום את חוס הכירה, אז נעשית הכירה רק כגרופה וקטומה, - בקיצור לפי הנ"ל, כל עיקר חומרת

והיגדה דבר פשוט מאד דזה לא שייך אלא כשהקדירה הריקנית עומדת על גבי אש דמזה מיירי בסעיף ג', וזהו הוא דאיכא למימר דהיא צטיילה לגבי כירה, אבל כשפח גדול מונח על גבי כירה ומשים עוד בתוך הפח קדירה ריקנית [שאינה מוחלמת כלל לגודל הכירה וכיוצא בזה] פשוט מאד דהיא דבר נפרד צפני עלמו מופסק מהכירה, ובודאי הדין נותן דיהיה דומה כקדירה שכתביל בחוכה שיהיה מותר ליתן עליה קדירה מדבר שכתבשל כבר והוא חס כהאי דסי' ש"ח הנ"ל, - ומרן החזון איש דהתמייר בזה, לטעמו אזיל ללא מחשיב הפסק הפח כלל, אבל לפי

מא עינינו מנחש בדואר ע"כ כאן נשמע
ל' 137 ב"ה ע"מ נ"ל ע"ל

ויקירה
בב

על גבי קדירה שעל האש, כדי להפיג הצינונה מהם, והוא שהללו לא יוכלו להתחמם בדרך זו כדי שהיד תהא סולדת בהם (ק).

תבשיל שהוא חם במקצת ומבושל כל צרכו (קא) (וראה לעיל סעיף ז) או דבר יבש, אפילו הוא קר (קב), ואפילו הוא מוקפא (קג) (וראה להלן סעיף ט), והוא מבושל כל צרכו, מותר להניחו על גבי קדירה שעל האש, אפילו אם בדרך זו יתחמם הרבה (קד).

לו. קדירה ובה תבשיל המכיל כמות גדולה של שומן קרוש, אין להניחה על גבי קדירה חמה, שכן לכתחילה אסור להפשיר דבר בשבת, משום איסור גולד (קה) ורק במקרה של צורך יש מקום להקל (קו), ומכל מקום — אם הפשיר, אין איסור באכילת השומן המופשר (קז), ואם נמצא בקדירה רק מעט שומן, שיתערב בתוך התבשיל מיד עם הפשרו — לית לן בה (קח).

רוטב שרגילים לאוכלו גם כשהוא קרוש, כגון ציר דגים, מותר להפשירו (קט).

לה. שתי קדירות העומדות על גבי האש, אחת על גבי חברתה ** — הסיר את התחתונה, לא יתן את העליונה במקומה שעל גבי האש, בשום אופן, גם אם התבשיל שבה מבושל כל צרכו וחם כדי שהיד סולדת בו, ואפילו אם האש מכוסה, ואפילו אם היו שתי הקדירות על גבי האש עוד בערב שבת (קיא), וכיצד יעשה? יניחנה על גבי קדירה אחרת העומדת גם היא על גבי האש ובחוכמה תבשיל (וראה לעיל סעיף לו), אין לו קדירה כזו, יניח, אפילו בשבת, קדירה

* וראה בהערה הקודמת.
** ואסור לכסות, אפילו מבעוד יום, את הקדירה העליונה בשמיכות וכדו' על מנת לשמור על חומה (קי), ועיין להלן טעימים טהור.

(ק) סי' שיח סעי' ו ובבית"ל ד"ה עד שחא וסעי' יד ובבית"ל ד"ה להפיג ובמ"ב סי' צ.
(קא) שם סעי' ד ובמ"ב סי' מט והרמ"א לשיטתו. (קב) ישם סעי' ח, וע"ש במ"ב סי' ג.
(קג) דאף דלא היה דאוי לאכילה עד עכשיו לחמת היותו מוקפא — לית לן בה: מידי דהוה אקדירה דרוחת בין השמשות, ביצה כו' א, ע"ש. ומהגרשיו אויערבך שליט"א שמעתי, שאין כ"כ ראייה משם, אלא י"ל שאין בו חשש מוקצה, הואיל ואפשר לחמם התבשיל באופן המותר, והרי גם פלפל ומלח לא הוי לאכילה רק ע"י המסה בתוך התבשיל, ומי"מ אין הם מוקצה. (קד) סימן שיח סעי' ת, וכדעה הראשונה, ע"י שם במ"ב סי' ט.
(קה) סי' שיח סעי' טז ברמ"א ובמ"ב סי' קה. (קו) שם ברמ"א ובמ"ב סי' קו.
(קי) שם במ"ב, ועיין להלן פ"י הערה ט. (קח) שם במ"ב סי' קה. (קט) שמעתי מהגרש"ו אויערבך שליט"א, ונימוקו עמו, הואיל והראשונים חולקים על בעל ספר התרומה, וגם תמהו עליו מפירות המותרים בסחיטה, סי' שכ סעי' א, דאין המשקה חשיב גולה, ועיין גם בעירובין מו א תו"ה כל שכן, ורק הריטב"א והר"ן סופ"ד דשבת חירצו שגם בעל סחיט לא אסר אלא בשומן שאין דרכו להאכל אלא אחר שנימוח, ולפיכך חשיב גולה, ועיין העומדין למשקה, ולכן אף שהמחמ"ש סי' שיח סי' מב אסר גם רוטב דגים שנימוח, מי"מ בומננו שרגילים לאוכלו כשהוא קרוש ואין רגילים כלל להפשירו, מסתבר דשרי, וגם נראה דרוטב של דגים חשיב אוכל בין כשהוא קרוש ובין כשהוא נימוח (ועיין להלן הערה קע), ועיין בבית מאיר סי' שיח ובלבו"ש שם, ע"ש, עכ"ל, ועיין אג"י מלאכת דש סו"ט, יא, וכן שמעתי מהגרש"ו שליט"א ע"פ הא דסי' שיח סעי' ז ר"ת, וא"כ בנייד הוי"ל כשהיה חרשה ואסור, אך בהו"א שם סי' י מפורש דמסמיכה לעל גבה שרי, וצ"ל דהא ואסר החזו"א

ריקנית או צלחת מתכת על עליה (ק"ב), והוא שהתבשיל במקצה, וכדלעיל סעיף ז.

מ. לט. מיתקן לחימום מים ד מוציאים ממנו מים חמים, ומתחממים שם הרבה (ק"ג) המיתקן מופעל, אלא אם כ מים חמים אף אם אין מין הברו שדרכו זורמים המים ברו המים הקרים היוצאים. * אבל אסור להניח צלחת מנו וכמבואר לעיל סעיף יח.

להוריד את הקדירה העליונה לו עדיף מסמיכה, ולכן בנידן דידן שבהרכה מקומות נהגו להקל דעת להתחזיר שפיר מותר להח ברמ"א סי' רנג סעי' ב, דאף שלדין אם נטל מע"ש אסור ל דלא התירו אלא חזרה משמו אי"א סי' לב ומדברי המ"ב ס מע"ג האש בשבת והעמידה ע"י את הקדירה בידו, מכיון שלא ואפי' אחר שעבר הלילה בשני דעתו מלהחזיר, (כיון שכך ג והעמידה ע"ג קדירה, גמר בדע ושרי, ועפ"י אתי שפיר מה למקום, ואין בודקין אם המקו מן האש בע"ש ע"ד להתחזיר בכונה לשמור על החום, אין להתחזיר אפי' ישן כל הלילה, ועיין ספר ישועות משה סי' לו דמילתא, סי' שיח במ"ב סי' שיח סעי' כו, והיה דלפי"ז מזה כשאין לו קדירה מלאה תבשיל ביטול, וכדלעיל סעי' ז ו"י, כ סוד"ה ויוזר, שו"ע הרב שם ושמעתי מפי חכ"א, דשמעתי כו' לסתום את פי התנור שלא אכל אם מעמיד את הקדירה כ ריקנית, וא"כ הוי"ל לגבי צלח לעיל הערה ס לענין חימום הב

ריקנית או צלחת מתכת על גבי האש (וּכְדָלְעִיל סַעִיף כג.) • ויניח את הקדירה עליה (ק"ב), והוא שהתבשיל שבתוך הקדירה הוא מבושל כל צורכו וגם חם במקצת, וּכְדָלְעִיל סַעִיף ז.

מיתקנים לחימום מים

לט. מיתקן לחימום מים המופעל בחשמל (בוילר). נפט וכדו', מכיון שכאשר מוציאים ממנו מים חמים, באים במקומם של אלה מים קרים במיכל שלו ומתחממים שם הרבה (ק"ג) - אסור להוציא ממנו מים חמים, אפילו כשאין המיתקן מופעל, אלא אם כן המיתקן בנוי בצורה כזאת שניתן להוציא ממנו מים חמים אף אם אין מים קרים נכנסים במקומם, ויסגור תחילה היטב את הברז שדרכו זורמים המים הקרים למיכל, עם זאת יקפיד לסגור היטב גם את ברז המים הקרים היוצאים, וזאת כדי שלא יתערבבו המים החמים עם הקרים.

* אבל אסור להניח צלחת מתכת על להבה גדולה, אם היא עשויה להביאה לידי ליבון, וכמבואר לעיל סעיף יז.

להוריד את הקדירה העליונה למטה, היינו כמו"ש החו"א שם ס"ק ט, ודקדורה ע"ג קדירה עדיף מסמיכה, ולכן בגידן דידן אסור. אך שמעתי מהגרשו"ן אויערבך שליט"א ליתן טעם על מה שבהרבה מקומות נהגו להקל בזה, וכיון שגם אם נטל את הקדירה מהכירה מבע"י על דעת להתחירה שפיר מותר להתחירה אפי' בשבת, כי בזה אין אנו חולקים על הר"ן המובא ברמ"א סי' רנ"ג סעי' ב, דאף שהביח בדי"ה כירה מדיק מהסור. שחולק על הר"ן וסובר שלידן אם נטל מע"ש אסור להחזיר בשבת, מ"מ מלשונו של הרמ"א בסעי' ב ר"ה שכתב "ולא תחירו אלא חורה" משמע דבזה גם אנו סוכרין כהר"ן, וכן נראה מהפמ"ג סי' רנ"ג אי"א ס"ק לב ומדברי המ"ב ס"ק נ"ג ושע"י"ז ס"ק מ"ו, וכמו"כ נראה שאם הוריד קדירה מע"ג האש בשבת והעמידה ע"ג קדירה אחרת שעל האש ע"מ להתחירה, דחשיב כאילו אוחז את הקדירה בידו, מכיון שלא הוסרה מן האש ומותר להתחירה אפי' אחר כמה שעות ואפי' אחר שעבר הלילה בשבת, כיון שלא עשה שום מעשה שהיא אפי' אחר כמה שעות דעתו מלהחזיר, וכיון שכך, גם נ"ל דאם בתחילה כשהסיר את הקדירה מן האש מבע"י והעמידה ע"ג קדירה, גמר בדעתו להתחירה למחר בשבת ע"ג כירה קטומה, דחשיב כחורה ושרי, ועפ"י אתי שפיר מה שנוהגים להעביר קדירות בשבת ע"ג כירה קטומה ממקום למקום, ואין בודקין אם המקום הראשון הוא מקום שהיטיב, והיינו משום דכיון שהסירה מן האש בע"ש ע"ד להתחירה למחר ע"ג כירה קטומה ועמדה כל הזמן במקום שמעמידים בכונה לשמור על החום, אין זה חשיב כסילוק דעת מן האש והוא כעודה בידו, דמותר להחזיר אפי' ישן זה הלילה ועבר הרבה זמן, עכ"ד (וע"ע לעיל סעי' כב - י. י. ג.) ועיין ספר ישועות משה סי' לג. **ד** (ק"ב) עיין סי' רנ"ג במ"ב ס"ק פ"א, סוסי' רנ"ג בכללא דמילתא, סי' שיח במ"ב ס"ק מא רצ"ד, ויא' כלל כ ס"ק ט, תהלי"ז סי' רנ"ג ס"ק י"ח וסי' שיח ס"ק כו, וה"ה דלפ"י מותר גם לכתחילה להניח בשבת צלחת הפוכה וכדו' ע"ג/כירה, כשאין לו קדירה מלאה תבשיל ע"ג האש, ולהניח קדירה עליה באופן שאין בו משום אסור בישול, וכדלעיל סעי' ז וי', כיון שאין דרך בישול בכך, וע"ע סי' רנ"ג סעי' ג בביה"ל סוד"ה וינהר, שרי"ע הרב שם בקו"א ס"ק י' ובחו"א סי' לו ס"ק ט' ובתוך וסי' י"א. ושמעתי מפי חכ"א, דמשמע דדוקא אם הקדירה הריקנית כבר עמדה מקום ע"ג הכירה כדי לסתום את פי התנור שלא יהיה כל כך חם, ורק אז י"ל דדינה כיון שאר כירה גריד, אבל אם מעמיד את הקדירה כדי לשנות מדרג בישול עדיף טפי ושרי לכ"ע אף שהקדירה ריקנית, ואי"ב ה"י"ג לגבי צלחת הפוכה (וע"ע, דעיין סי' רנ"ג סעי' ג ובביה"ל שם); ועיין לעיל הערה ס לענין חימום המתכת.

נפיג הציגה מהם, והוא שהללו לא יוכלו וולדת בהם (ק).

על כל צרכו (ק"א) (וראה לעיל סעיף ז) או ילו הוא מוקפא (ק"ג) (וראה להלן סעיף ט), יתרו על גבי קדירה שעל האש, אפילו אם

ית גדולה של שומן קרוש, אין להניחה על אסור להפשיר דבר בשבת, משום איסור יש מקום להקל (ק"ו). ומכל מקום - אם המופשר (ק"ז). ואם נמצא בקדירה רק מעט עם הפשרו - לית לן בה (ק"ח). כשהוא קרוש, כגון ציר דגים, מותר

י האש, אחת על גבי חברתה ** - הסיר את מקומה שעל גבי האש, בשום אופן, גם אם חם כדי שהיד סולדת בו, ואפילו אם האש זת על גבי האש עוד בערב שבת (ק"א). וכיצד זרת העומדת גם היא על גבי האש ובתוכה ן לו קדירה כזו, יניח, אפילו בשבת, קדירה

ת הקדירה העליונה בשמיכות וכדו' על מנת לסמור

שתהא וסעי' יד ובביה"ל ד"ה להפיג ובמ"ב ס"ק צ. א לשיטתו. (ק"ב) שם סעי' ה, וע"ש במ"ב ס"ק ג. עכשיו מתחת היתו' מוקפא - לית לן בה. מ"י ז' כו' א, ע"ש ז' מהגרשו"ן אויערבך שליט"א שמעתי, ין בו חשש מוקפא, הואיל ואפשר לחמם התבשיל א' חזי לאכילה רק ע"י המסה בתוך התבשיל, ומ"מ ז' סעי' ה, וכרעה הראשונה, ע"י שם במ"ב ס"ק ט. ס"ק ק"ה. (ק"ו) שם ברמ"א ובמ"ב ס"ק קו. ב. (ק"ח) שם במ"ב ס"ק ק"ה. (ק"ט) שמעתי ימו, הואיל והראשונים חולקים על בעל ספר התרומה, ויטה, סי' שכ' סעי' א, דאין המשקה חריבו שגם בעל ורק הריטב"א והר"ן סופ"ד דשבת חריבו שגם בעל כי להאכל אלא אחר שנימזה, ולפיכך חשיב כמירות ש סי' שיח ס"ק ט"ב אסור גם רוטב דגים שנימזה, א קרוש ואין רגילים כלל להפשירו, מסתבר דשרי, ל בין כשהוא קרוש ובין כשהוא נימזה. (ועיין להלן ת ובלב"ש שם, ע"ש, עכ"ל. ועיין אג"ס מלאכת דש (ק) סי' רנ"ג בביה"ל ד"ה מותר. (ק"א) חו"א סי' לו ע"ם הא' דסי' שיח סעי' ז ר"ה, ואי"ב בנייד חו"ל כשהייה מורש דמסמיכה לעל גבה שרי, וצ"ל דהא דאסר החו"א

סימן נה

בענין שהייה לכתחילה ע"ג קדירה (סעיף ג')

א

בישוב סתירת המחבר

בש"ע (סי' רנ"ג ס"ג) פסק המשכים בבוקר וראה שהקדיחה תבשילו וירא פן יקדיח יותר, יכול להסיר ולהניח קדירה ישנה ויקניט על פי הכירה, ואז ישים הקדירה שהתבשיל בתוכה ע"ג קדירה ויקניט, ויזהר שלא ישים קדירתו ע"ג קרקע ושתהיה רותחת, הג"ה (וכבר נחבאר שגוהנים להקל אף אם נתנה על גבי קרקע) ע"כ. מבואר מדברי השו"ע דרק מהני חזרה ע"ג קדירה, אבל לא שהייה לכתחילה, ומשום הכי כתב דיוהר שלא ישים קדירתו ע"ג קרקע דבלא"ה לא יוכל להחזירה דחשיב שהייה לכתחילה בשבת ואסור.

והקשה בתוספת שבת (ס"ק מ"ב) דהרי בשו"ע (סי' רנ"ג סעי' ה') פסק דמותר לחת על פי קדירת חמין בשבת תבשיל שנתבשל מע"ש כל צורכו, כגון פאנדי"ש וכיוצא בהן לחממן, לפי שאין דרך בישול בכך וכי. ומבואר להדיא דדעת המחבר היא דשרינן שהייה לכתחילה ע"ג הקדירה, ומדוע בסעיף ג' כתב דלא שרי אלא חזרה בלבד.

הדגול מרבכה כתב לתרץ דטעמו של המחבר שהתיר בסעי' ה' שהייה לכתחילה ע"ג קדירה, הוא משום דהתם מיירי בפאנדי"ש וסמך על דברי הר"ן דאין הפאנדי"ש דרכו לאפותו ע"ג כירה וניכר שאינו נותנו שם אלא לחממו, ולכך לא גזרינן שמא יחתה ושרינן אפי' לשהות לכתחילה, אבל בשאר תבשילים דדרכן לבשלם ע"ג הכירה, בזה אין להתיר אלא רק בחזרה בלבד ע"כ. אכן הבה"ל (סעי' ג' ד"ה ויזהר שלא ישים וכי) הביא את דבריו וכתב שהוא דוחק גדול לומר כן, כי המחבר לא ס"ל כלל שיטת הר"ן לדינא וכמ"ש המג"א וכן מוכח מהביאור הגר"א עיי"ש.

ועוד כתב הבה"ל לתרץ סתירת המחבר כמש"כ הפמ"ג (א"א ס"ק ל"ג) דיש לחלק אם הקדירה תחתונה היתה ויקניט או מלאה, דבס"ה מיירי שהקדירה היתה מלאה תבשיל, וממילא הקדירה עליונה לא נחשבת כעומדת ע"ג הכירה, ומה"ט שרי שהייה לכתחילה, אבל בס"ג מיירי בקדירה ויקניט דעומדת רק לסתום את תום הכירה שלא יהיה כ"כ חום, וממילא נעשית הכירה עיי"ו רק כשאר כירה גו"ק

דאסור ליתן עליה בשבת תבשיל לכתחילה, ורק חזרה שרי. ולקמן בסימן נ"ו אות א' נבאר הסברא לחלק בין קדירה מלאה לריקנית.

בשו"ע (סי' שי"ח ס"ז) כתב יש מפרשים דהא דשרי להניח כלי שיש בו דבר חם על גבי קדירה הטמונה אפי' כלי התחתון על האש שרי, ויש מפרשים שאם כלי התחתון על האש לעולם אסור ע"כ.

והקשה המג"א (שם ס"ק כ"ו) וצ"ע למה לא הכריע הרב"י בס"ד להתירא, דהא הוא עצמו לא כתב כן בסימן רנ"ג ס"ג. ותירץ דדוקא צלי מותר ליתנו לכתחילה ע"ג כירה גו"ק, אבל מבושל אסור ליתנו ע"ג כירה אפי' הוא חם שאין בו משום בישול, דגזרינן שמא יתן עליו כשהוא קר, ואין מותר אלא חזרה וכי. [וכוונתו לחלק בין דבר יבש לדבר לח, דבדבר לח אפי' חם אסרינן משום דגזרינן שמא יתן עליו כשהוא קר].

ולכאורה אין שום הבנה בקושית המג"א וכמו שהקשה התר"ש, דהרי בס"י שי"ח מיירי בדין שהייה לכתחילה ולא בדין חזרה, כמו שהוכיח המחצית השקל (שם ס"ק כ"ד) עיי"ש, וא"כ איך המג"א רוצה להכריע להתיר ע"פ מה שפסק השו"ע בסעי' ג', הרי אדרבה מהתם מבואר להדיא דלא שרינן שהייה

ס כר אור הלבנה

גר"צ ז' גושן חילן א"א

לכתחילה, ומכח זה הגייה את דברי המג"א שכוונתו להקשות מסי' רנ"ג סעי' ה' דמבואר משם דשרינן שהייה לכתחילה ע"ג קדירה שעומדת ע"ג האש. וע"ז תירץ המג"א שיש חילוק בין דבר לח לדבר יבש, דבסעי' ה' מיירי בדבר יבש ולכן שרינן לשהות לכתחילה ע"ג קדירה, אבל הכא מיירי בדבר לח ולכן לא הכריע להתיר.

נויש לתמוה על דברי המג"א, דהרי השו"ע (סי' שי"ח ס"ח) פסק דלהניח דבר קר שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל האש, ו"א שדינו כמניחו כנגד המדורה, וכל דבר שמוותר להניחו כנגד המדורה במקום שהי"ס"ב כגון שיבש, מותר להניחו ע"ג מיחם שעל האש, וי"א דהוי כמניח ע"ג הכירה לכתחילה ואסור וכו', "וראשון נראה עיקר" וכו' עכ"ל. וא"כ תמוה מדוע המג"א הוצרך להקשות מסי' רנ"ג, הרי היה יכול להקשות מסעי' ח' עצמו דשם הכריע השו"ע להתיר לשהות לכתחילה ע"ג קדירה. ושוב ראיתי במחצית השקל (ס"ק כ"ו) שהביא בשם התו"ש שהקשה כן וע"ש מה שתירץ.

בדגול מרבבה (סי' שי"ח סעי' ח') גרס אחרת בקושית המג"א דלא כמו שהגיה התו"ש, ולדעתו צריכים לומר למה הכריע הב"י בסי' זה להתירא דהא הוא בעצמו לא כ"כ בסי' רנ"ג ס"ג.

דאסור ליתן עליה בשבת תבשיל לכתחילה, ורק חזרה שרי. ולקמן בסימן נ"ו אות א' נבאר הסברא לחלק בין קדירה מלאה לריקנית.

בשו"ע (סי' שי"ח ס"ז) כתב יש מפרשים דהא דשרי להניח כלי שיש בו דבר חם על גבי קדירה הטמונה אפי' כלי התחתון על האש שרי, ויש מפרשים שאם כלי התחתון על האש לעולם אסור ע"כ.

והקשה המג"א (שם ס"ק כ"ו) וצ"ע למה לא הכריע הרב"י בס"ד להתירא, דהא הוא עצמו לא כתב כן בסימן רנ"ג ס"ג. ותירץ דדוקא צלי מותר ליתנו לכתחילה ע"ג כירה גו"ק, אבל מבושל אסור ליתנו ע"ג כירה אפי' הוא חם שאין בו משום בישול, דגזרינן שמה יתן עליו כשהוא קר, ואין מותר אלא חזרה וכו'. ונכוונתו לחלק בין דבר יבש לדבר לח, דבדבר לח אפי' חם אסרינן משום דגזרינן שמה יתן עליו כשהוא קר.]

ולכאורה אין שום הבנה בקושית המג"א וכמו שהקשה התו"ש, דהרי בסי' שי"ח מיירי ברין שהייה לכתחילה ולא בדיני חזרה, כמו שהוכיח המחצית השקל (שם ס"ק כ"ד) עיי"ש, וא"כ אין המג"א רוצה להכריע להתיר ע"פ מה שפסק השו"ע בסעי' ג', הרי אדרבה מהחם מבואר להדיא דלא שרינן שהייה

ב: לתרץ דטעמו של תו"ר בסעי' ה' שהייה זה, הוא משום דהתם סמך על דברי הר"ן כו לאפותו ע"ג כירה שם אלא לחממו, א יחתה ושרינן אפי' אבל בשאר תבשילים ג הכירה, בזה אין וזה בלבד ע"כ. אכן ויזהר שלא ישם וכו') וב שהוא דוחק גדול לא ס"ל כלל שיטת המג"א וכן מוכח ר"א עיי"ש.

תרץ סתירת המחבר : (א"א ס"ק ל"ג) דישי חתונה היתה ריקנית ידי שהקדירה היתה לא הקדירה עליונה ע"ג הכירה, ומה"ט ; אבל בס"ג מיירי ודת רק לסתום את כ"כ חום, וממילא ; כשאר כירה גו"ק

והסיבה מדוע לא הגיה כהתו"ש שהשאלה היא מסי' רנ"ג סעי' ה', הוא משום דהרי לדעת הדגול מרבבה כל מה שהתיר השו"ע בסעי' ה' הוא משום דס"ל כשיטת הר"ן דאין הפאנדי"ש דרכו לאפותו ע"ג כירה וניכר שאינו נותנו שם אלא לחממו, ולכך שרינן שהייה לכתחילה ע"ג הקדירה, משא"כ בסי' שי"ח דלא מיירי בפאנדי"ש אין סיבה להכריע להתירא ולכן מצד זה לא היה קשיא מידי, ומשום זה הוכרח לו להגיה שהשאלה היא מדוע בסי' זה דהיינו בסעיף ח' התיר השו"ע לשהות לכתחילה ע"ג הקדירה, והתם בסי' רנ"ג סעי' ג' לא התיר השו"ע אלא חזרה. וע"ז תירץ המג"א דסעי' ג' מיירי בדבר לח ולכן לא שרי אלא חזרה בלבד, אבל הכא בסי' שי"ח מיירי בדבר יבש ובוזא אפי' לכתחילה מותר להשהותו ע"ג הקדירה. ועי' ביד אפרים שגורס באופן אחר את דברי המג"א עיי"ש.

עב"פ מבואר דבכל אופן שנפרש קושית המג"א, יוצא שיש חילוק בין לשהות לכתחילה דבר יבש לבין דבר לח. וע"פ דברי המג"א אלו, כתב המחצית השקל (סי' רנ"ג ס"ק ל"ד) שאפשר לתרץ עוד על סתירת המחבר בסי' רנ"ג מסעי' ג' לסעי' ה', דבסעי' ג' מיירי בדבר לח ולכן לא שרינן כי אם חזרה, אבל בסעי' ה' מיירי בדבר יבש ולכן מותר אפי' שהייה לכתחילה ואפי'

בקדירה ריקנית. ועי' בס' תהל"ד (סי' שי"ח ס"ק כ"ח) שכתב דבריעבד יש להתיר שהייה ע"ג קדירה ריקנית כדברי המג"א.

ומעתה יוצא לנו ג' תירוצים על סתירת המחבר בין סעי' ג' לסעי' ה'.
 א) לדעת הדגול מרבבה רק בפאנדי"ש שאין דרכו לאפותו ע"ג כירה וניכר שאינו נותנו שם אלא לחממו, שרינן לשהותו לכתחילה, אבל שאר דברים לא שרינן אלא חזרה בלבד. ב) לדעת הפמ"ג רק ע"ג קדירה מלאה שרינן לשהות עליה לכתחילה, אבל בקדירה ריקנית לא שרי אלא חזרה בלבד. ג) לדעת המחצית השקל דבר יבש מותר לשהות לכתחילה ואפי' ע"ג קדירה ריקנית, אבל דבר לח אסור בכל גוונא, ורק חזרה שרי. ודע שכל הנ"ל הוא דוקא אם הכירה לא היתה גו"ק מקודם כגון ע"י כיסוי מכסה פח וכדו', אלא היתה הקדירה מלאה או ריקנית מונחים ישר ע"ג האש, דבלא"ה הדין יכול להשתנות וכמו שנכתוב לקמן (סימן נו') עיי"ש.

ובעת נעיינן בשיטת הדגול מרבבה והפמ"ג איך יפרשו את דברי השו"ע בסי' שי"ח, דהרי גם השו"ע שם לכאורה סותר את עצמו, כי בסעי' ח' פסק להדיא דמותר לשהות לכתחילה ע"ג קדירה, אבל בסעי' ז' לא העלה להתיר בזה, ומ"ש זה מזה, ובשלמא לפי דרכו של המג"א ניחא כנ"ל, שיש חילוק

בין דבר לח לבין דבר יבש, כלי' דסעי' ח' מיירי בדבר יבש וכדמוכח מלשון השו"ע, אבל סעי' ז' מיירי בדבר לח, ולכן לא התירו שמה לשהות לכתחילה, אבל לדעת הדגול מרבבה קשה לומר דהא דהתיר השו"ע בסי' שי"ח סעי' ח' מיירי גם בפאנדי"ש. ולכאורה צריכים לומר שגם הדגול מרבבה מודה ליסוד של המג"א שיש לחלק בין דבר לח לדבר יבש, ולכן בסעי' ח' מותר, אבל בסעי' ז' אסור. אכן לפ"ז תמוה מדוע בסי' רנ"ג הוצרך לחדש הדין של פאנדי"ש, ולא השיב את סתירת השו"ע כדברי המג"א.

וע"ז כתב הדגול מרבבה (סי' רנ"ג סעי' ה'), דבסעי' ה' התיר השו"ע אפי' לדעת האוסרים בסי' שי"ח, משום דהכא מיירי בפאנדי"ש דבוזא לכו"ע שרי שהייה לכתחילה, ולכן השו"ע בסעי' ה' לא הביא חולקים כמו שהביא בסי' שי"ח, וזה מה שהכריח אותו לתרץ דמיירי בפאנדי"ש ולא חילק ע"פ חילוקו של המג"א, אבל אה"צ שמודה לדינא שכל דבר יבש מותר להשהותו לכתחילה ע"ג הקדירה כמו שהכריע השו"ע בסי' שי"ח. ולפ"ז מוכרחים לומר דלדעת הדגול מרבבה והמג"א המחבר בסי' רנ"ג סעי' ג' לא מיירי בדבר יבש אלא רק בדבר לח, ולכן לא התיר השו"ע אלא חזרה בלבד.

ולשו
 סעי'
 הקד
 צ"ב
 להת
 בקד
 טמו
 מטמי
 בקד
 כמו
 הפמ"
 לחבש
 בדבר
 בסעי'

ולפ"ז

לבין ז'
 ליישב
 לסעי'
 או רי'
 סעי' ז'
 לא הו'
 דמיירי

ויוצא

חמיר
 גדול ב'

ולשימות הפמ"ג אה"נ דאפשר לומר
 דהא דפסק השו"ע בסי' שיי"ח
 סעי' ח' דמותר שהייה לכתחילה ע"ג
 הקדירה מיירי בקדירה מלאה, אבל עדיין
 צ"ב מדוע בסעי' ז' לא פסק נמי השו"ע
 להתיר, הרי התם משמע דגם מיירי
 בקדירה מלאה מדקתני ע"ג קדירה
 טמונה, ואם הקדירה היא ריקנית לא היו
 מטמינים אותה, אלא ע"כ שמיירי
 בקדירה מלאה, ואעפ"כ לא התיר השו"ע
 כמו בסעי' ח'. וע"כ צריכים לומר דגם
 הפמ"ג מודה שיש לחלק בין תבשיל לח
 לתבשיל יבש, ולכן בסעי' ח' דמיירי
 בדבר יבש מותר לשהות לכתחילה, אבל
 בסעי' ז' דמיירי בדבר לח לא הכריע
 השו"ע להתיר.

בין דבר לח לבין דבר יבש, כלי דסעי'
 ח' מיירי בדבר יבש וכדמוכח מלשון
 השו"ע, אבל סעי' ז' מיירי בדבר לח,
 ולכן לא התירו שמה לשהות לכתחילה,
 אבל לדעת הדגול מרבבה קשה לומר
 דהא דחתיר השו"ע בסי' שיי"ח סעי' ח'
 מיירי גם בפאנדי"ש. ולכאורה צריכים
 לומר שגם הדגול מרבבה מודה ליסוד
 של המג"א שיש לחלק בין דבר לח
 לדבר יבש, ולכן בסעי' ח' מותר, אבל
 בסעי' ז' אסור. אכן לפ"ז תמוה מדוע
 בסי' רנ"ג הוצרך לחדש הדין של
 פאנדי"ש, ולא השיב את סתירת השו"ע
 כדברי המג"א.

ההל"ד (סי'
 ד יש להתיר
 ברי המג"א.
 על סתירת
 לסעי' ה'.
 בפאנדי"ש
 ירה וניכר
 גמו, שרינן
 דברים לא
 דעת הפמ"ג
 שהות עליה
 ית לא שרי
 המחצית
 לכתחילה
 ל: דבר לח
 שרי. ודע
 הכירה לא
 יסוי מכסה
 מלאה או
 דבלא"ה
 תחוב לקמן

ולפ"ז יש להקשות דאם הפמ"ג מסכים
 לחילוקו של המג"א בין דבר יבש
 לבין דבר לח, א"כ מדוע בסי' רנ"ג כתב
 ליישב על סתירת השו"ע בין סעי' ג'
 לסעי' ה' שיש חילוק בין קדירה מלאה
 או ריקנית, הרי היה יכול ליישב דאפי'
 סעי' ג' מיירי בקדירה מלאה ואעפ"כ
 לא הותר כי אם חזרה בלבד משום
 דמיירי בדבר לח, משא"כ סעי' ה' מיירי
 בדבר יבש וצ"ע.

וע"ז כתב הדגול מרבבה (סי' רנ"ג סעי'
 ה'), דבסעי' ה' התיר השו"ע אפי'
 לדעת האוסרים בסי' שיי"ח, משום דהכא
 מיירי בפאנדי"ש דבוזה לכו"ע שרי שהייה
 לכתחילה, ולכן השו"ע בסעי' ה' לא
 הביא חולקים כמו שהביא בסי' שיי"ח,
 וזה מה שהכריח אותו לתרץ דמיירי
 בפאנדי"ש ולא חילק ע"פ חילוקו של
 המג"א, אבל אה"נ שמודה לדינא שכל
 דבר יבש מותר להשהותו לכתחילה ע"ג
 הקדירה כמו שהכריע השו"ע בסי' שיי"ח.
 ולפ"ז מוכרחים לומר דלדעת הדגול
 מרבבה והמג"א המחבר בסי' רנ"ג סעי'
 ג' לא מיירי בדבר יבש אלא רק בדבר
 לח, ולכן לא התיר השו"ע אלא חזרה
 בלבד.

ל מרבבה
 את דברי
 זשו"ע שם
 בסעי' ח'
 לכתחילה
 לא העלה
 שלמא לפי
 ויש חילוק

דלט

תבשיל, אין לו קדירה כזו, "יניח אפי' בשבת קדירה ריקנית או צלחת מתכת ע"ג האש", ויניח את הקדירה עליה, והוא שהתבשיל שבתוך הקדירה הוא מבושל כ"צ וגם חם במקצת עכ"ל.

מבואר להדיא דבדיעבד אפשר לשהות ע"ג קדירה ריקנית וכדברי המג"א, ועי' בשמירת שבת כהלכתה (שם הערה קי"ב) שהוסיף עוד לחדש בשם חכ"א, דמשמע דדוקא אם הקדירה הריקנית כבר עמדה מקודם ע"ג הכירה כדי לסתום את פי התנור שלא יהיה כ"כ חם, ורק אז י"ל דרינה כדין שאר כירה גו"ק, אבל אם מעמיד את הקדירה כדי לשנות מדרך בישול עדיף טפי ושרי לכו"ע אף שהקדירה ריקנית, וא"כ הה"ג לגבי צלחת הפוכה, וסיים לומר דצ"ע דעיין סי' רנ"ג סעי' ג' ובבה"ל שם.

ויש להאיר דהא דשרי ליתן קדירה ע"ג קדירה, אין חילוק אם מניח קדירה ע"ג קדירה או מניח את המאכל עצמו ע"ג הקדירה, כמו חלה וכדו', כן פסק בחוט שני (ח"ב עמ' קל' אות ב').

וגם מדברי השמירת שבת כהלכתה (פ"א סעי' כ"ג) משמע שבדיעבד מותר להקל כדברי המג"א וז"ל ככתה הלהבה שהקדירה על גביה, ישום אותה (ובה האוכל המבושל כל צורכו ועודנו חם במקצת) ע"ג קדירה אחרת שיש בה תבשיל והיא על גבי האש, אין לו אלא אש שאינו מכוסה, יכסנה בדבר שימעט חום הלהבה וניכר שאינו מעמידה ע"ג האש כרגיל בימות החול, כגון שמעמיד לשם כך צלחת מתכת הפוכה ויניח את הקדירה עליה, ובדיעבד גם מותר לשימה על אש מכוסה (באובסט וכדו') או אף לכסות אש ולשימה עליה ע"כ.

ועוד כתב השמירת שבת כהלכתה (שם סעי' לח) דשתי קדירות העומדות ע"ג האש, אחת ע"ג חבירתה, הסיר את התחתונה לא יתן את העליונה במקומה שע"ג האש בשום אופן, גם אם התבשיל שבה מבושל כ"צ וחם כדי שהיס"ב, ואפי' אם האש מכוסה, ואפי' אם היו שתי הקדירות ע"ג האש עוד בערב שבת, וכיצד יעשה, יניחנה ע"ג קדירה אחרת העומדת גם היא ע"ג האש ובחוכה

ז. בשו"ע [מג] כתב וז' וקצומה (פי' שכסה ד

שהיא גרופה וקטומה, אסור להניח את הקדירה העליונה על גבי האש אף שהיא גרופה וקטומה משום דהוי כשהיה חדשה בשבת.

דרך הנישול, וקופסא של משחת נעלים לא דמי לקדירה.

קדירה על קדירה מלאה העומדת ע"ג האש

(ו) לפי שאין דרך בישול בכך. כתב הר"ן בשם הרשב"א, מותר לתת על פי קדירת חמין בשבת תבשיל שנתבשל מערב שבת כל זכרו כגון פאנאדי"ש וכיוצא בהם לחממן ואע"פ שהיה סולדת זו לפי שאין דרך בישול בכך, עכ"ל, וכתב צ"ח דמשמע דדוקא על גבי כירה או על גבי כסא ברזל קאמר דאפשר דשרי אצל לימן בתנור אסור כיון שזכרו ליאפות שם וכו', עכ"ל.

העו"ה לדינא:

א. קדירה שהיתה עומדת על גבי האש שהיא גרופה וקטומה, והקדירה מלאה בתבשיל, מותר להניח עליה אפילו לכתחילה בשבת קדירה שבתוכה תבשיל יבש שנתבשל כל זכרו כדי לחממן, כיון שיש הפסק קדירה בינו לבין האש אין זה דרך בישול ומותר, וכן תבשיל לח אם לא נטטן לגמרי וכמו שכתב הרמ"א.

ואם הוא דבר יבש כגון פאנאדי"ש [דהיינו צנץ אפוי הממולא בשר] וכו' שנתבשל כל זכרו מערב שבת מותר להניחו על גבי מכסה הקדירה אף אם הוא נטטן לגמרי וה"ה לכל כיוצא בו.

ב. אין חילוק אם מניח על גבי הקדירה הג"ל המונחת על האש כלי שבתוכה מאכל, או מניח את המאכל עצמו, כמו חלה או מיני מאפה וכדו' כדי לחממן, ובלבד שיהיו מבושלים כל זכרון קודם השבת.

ג. דבר יבש שהיה מבושל בתוך מרק וכדו' כגון בשר, וצא להניח את הבשר בלבד על גבי הקדירה, עיין להלן בדינא דאפיה ולליה אחר הנישול פרטי הדינים בזה אם מותר להניחו בשבת ע"ג הקדירה.

ד. קדירה המונחת ע"ג קדירה על גבי אש

קדירה שנבנתה קצת לקדירה התחתונה

א. הא דאיתא דמותר לימן קדירה מלאה על גבי קדירה מלאה העומדת על גבי האש בשבת, נראה דהיינו דוקא כשהקדירה העליונה עומדת על גבי פננות התחתונה, אבל אם קדירה העליונה נכנסת קצת לתוך קדירה התחתונה לא מהני ואסור, דאף שיש הפסק אויר ביניהם מ"מ אין בזה היכר כ"כ לקבוע שאין זה דרך בישול.

ב. אמנם אם כיסוי קדירה התחתונה עומד הפוך ויש לו חלל הנכנס לתוך חלל הקדירה המלאה ומניח את המאכל על גבי כיסוי קדירה, מיקרי כנתן על גבי קדירת אוכלין ומותר.

ג. הנותן בלחם על גבי הקדירה העומדת על גבי האש ובתוכה מאכל, והלחם שוקעת קצת בתוך הקדירה ז"ע אם מותר להניחה על גבי הקדירה. ואולי יש לחלק דכיון שאין הלחם משמש לכיסוי אלא להשמש בתוכה אפשר שמוחר.

ד. הנותן על כיסוי הקדירה שיש בה אוכלין העומדת על האש, אין צריך שיהיו האוכלין שנותן דוקא בתוך כלי, אלא אף אם מניח האוכלין עצמם על הכיסוי של הקדירה התחתונה שפיר דמי ומותר.

ה. גם כשמניח קדירה ריקנית על גבי האש ומניח עליה הקדירה עם התבשיל, נראה דאף אם הקדירה הריקנית או הלחם קטנה מרוחב הקדירה שמעליה כך שעומדת על דפנותיה נחשב עי"ז גרופה דסוף סוף יש בזה פעולה של שינוי מדרך הנישול וגם ממעט את החום.

L

קדירה על גבי קדירה, כיסוי

דיותר נמינת קדירה בשבת מלאה בתבשיל העו"ה דהיינו דוקא כשהקדירה מכוסה בכסויה ולא כשהיא מייבו אותן קדירות שהכיסוי צמורים על מנת שגם התחתונה יעלו להקדירה ו גם מן האדים, ודאי שגם לכתחילה בשבת את הקדירה שכן הוא דרך צי

איסור חזרה בב

מוצקת ששואבין זו מן ה על גבי כירה

וקטומה בשבת, ואחר ששכח אל הלחם ועדיין לא נטטן שוב לקדירה לשאוב על נראה שאין צריך לחשוש לא המשקה הטופח שעל דו שאינו מתכוין כלל להחזיר [גם לדעת הר"ן] ואמנם א משום בישול

ובן כששואבין ע"י המנקה ממלאין את המנקה כ

שנשפך הימנה מעט לתוך על האש, מסתברא דלמעשה שאינו מתכוין להחזיר וי הר"ן.

[מג] סי' רנ"ג סעיף א'

בר"ה ל' שמיני' יוס' נ"ג קר"ה א"א
נשכר י"י חיי"ג א"ו"ג ב"ה הוכיח א"א